

A MAROSVIDÉK BRONZKORI ZSUGORITOTT TEMETKEZÉSEINEK SIRMELLÉKLETEI.

(Idetartozik a I—XI. tábla.)

A magyarországi zsugorított temetkezésekről szóló dolgozatomban, (Dolgozatok 1927. III. 1—58. ll.) kor szerint csoportosítva az 1927-ig feltárt sírokat, megállapítottam, hogy a bronzkorból alig néhány helyről ismerünk zsugorított temetkezéseket s ezeknek egy része is majdnem minden tudományos következtetés levonására alkalmatlan. Bronzkorinak jeleztem a kumándi, egyik esztergomi, kecskemét-ladánybenei, óbébai, szomolányi, sopronkereszturi, izsáki és ószentiváni sírokat és minden valószínűség szerint az egyeki, szeged-percsorai és sarkadi sírokat.

Ezek közül a kumándi, esztergomi és sarkadi leletek a feljegyzések hiányossága miatt nem jöhetnek tekintetbe, a szeged-percsorai egyetlen sírnak pedig állítólag egy — a bronzkor végére mutató — kés volt a melléklete s így, minthogy csak bemondás alapján lett közölve, hitelesnek nem tekinthetjük. A lelet-statisztika összeállításánál tehát csak a kecskemét-ladánybenei, az óbébai, a szomolányi, a sopronkereszturi, az izsáki, az egyeki és ószentiváni eddig ismertetett sírok s az azóta feltárt pitvarosi, szőregi, deszki és újabb ószentiváni sírok anyagára támaszkodhatnánk. Minthogy azonban e sírok anyaga sok tekintetben nagy eltéréseket mutat, egyelőre csak a Maros vidékén előfordult sírok anyagát vesszük figyelembe.

Megkönnyíti ezt a munkát az a körülmény, hogy az ekorbeli leletek a szegedi városi múzeumban és az egyetem archaeologiai intézetének gyűjteményében vannak s így tanulmányozásuk zavartalanul történhetett. A munka lehetővé tételéért *hálás köszönettel tartozom a pitvarosi, szőregi és deszki bronzkori temetők fáradhatatlan felkutatójának: Móra Ferenc városi múzeumi igazgató úrnak, aki a tudomány érdekében az egész publikálatlan anyagot, értékes feljegyzéseivel együtt készséggel bocsátotta rendelkezésemre. Az ő megértése és támogatása nélkül ez a dolgozat nem jelenhetett volna meg.*

Ez alkalommal azokkal a leletekkel kívánok foglalkozni, amelyeknek leletanyagában kétségtelen az összefüggés. Az óbébai, ószentiváni, szőregi és deszki bronzkori temetők földrajzi tekintetben is összefüggének egy-

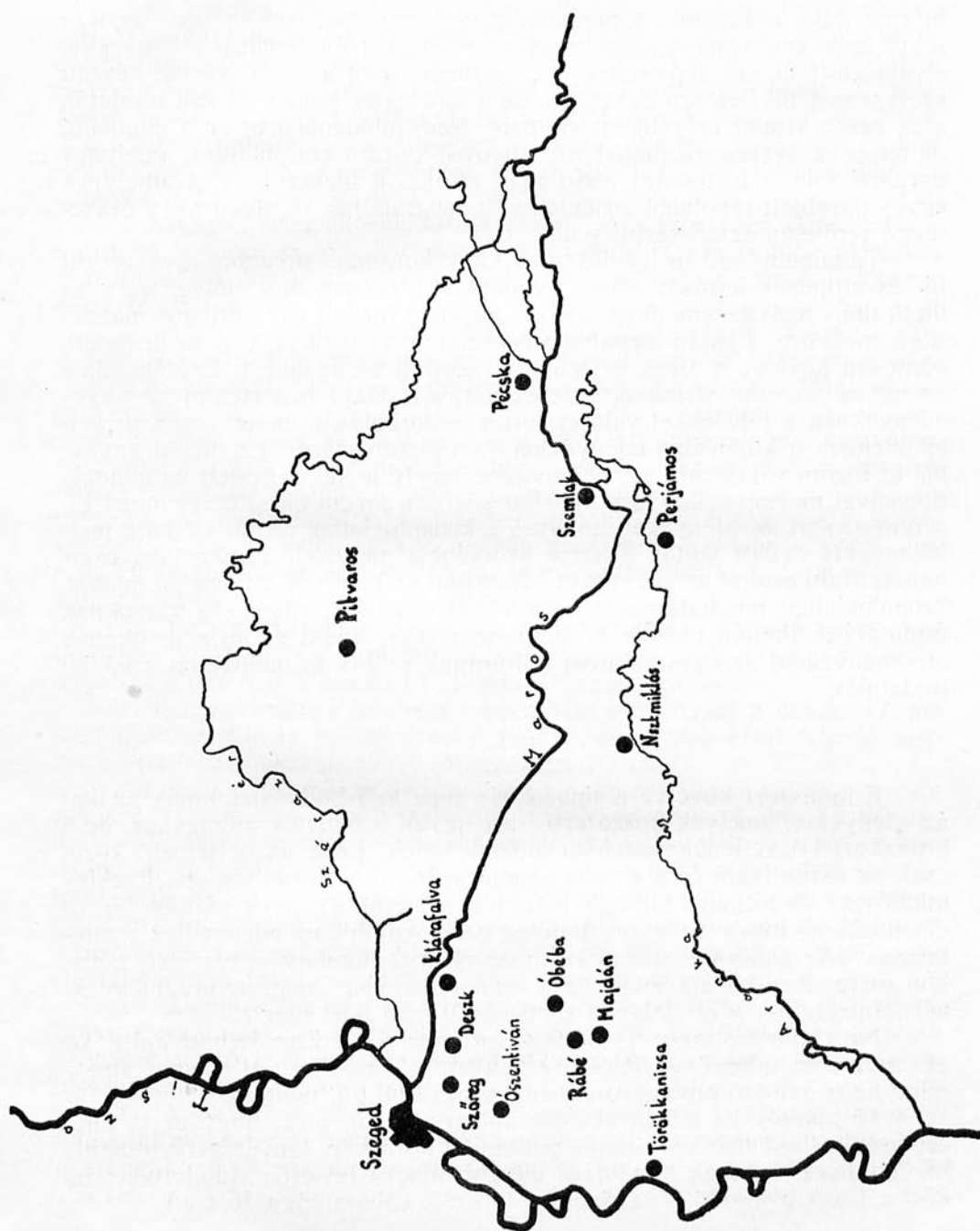
mással s így természetesen az edénytípusokban is a legtöbb egyformaságot mutatják. Ezek a lelőhelyek, a mellékelt térkép tanúsága szerint is, a mai Marostól délre helyezkednek el s kétségtelenül összefüggést mutatnak a Marosmentén felfelé fekvő szemlaki és perjámosi s a Marostól délre fekvő rábé-ankaszigeti telepek anyagával, valamint a Marostól kissé távolabb, északra fekvő pitvarosi temető anyagával. *Minthogy ez a kora-bronzkori kultúra — az eddig elmondottakból kitetszőleg is — leginkább a Maros vidékén fordul elő s a csak e vidéket jellemző egyes edénytípusokkal egészen zárt kultúrkört látszik alkotni, indokoltnak látjuk, hogy megjelölésére, a szakirodalomban a külföldön is külön-külön elnevezett típus megjelölések helyett az egységes s nagyobb területet jelző marosi kultúra elnevezést ajánljuk, amely, mint látni fogjuk időben a Reinecke-féle I. és II. periodusra terjeszkedik ki.*

Ennek a kultúrának eddig öt telepét és öt temetőjét ismerjük, amelyeknek anyaga, különösen a bronz eszközök tekintetében, főleg az öntőmintákkal jól kiegészíti egymást. Bár épen ezen a területen a feltárt telepek közül az ankaszigeti kivételével valamennyi jól van ásatva s a megfigyelések mindenben helytállóak, kronologiai tekintetben csak a Roska Márton által felásott többretegű szemlaki és perjámosi jöhetnek figyelembe, mert úgy a Móra Ferenc által felásott szőregi, mint az e sorok írója által feltárt ószentiváni telep csak egyrétegű volt.

Az alábbi, típusok szerinti anyagbeosztás kizárólag a Reizner János által feltárt óbébai, a Móra Ferenc által feltárt pitvarosi, szőregi és deszki s az e sorok írója által feltárt ószentiváni temetők anyagára támaszkodik, ahol 14, 49, 229, 33, illetőleg 83 sír került napvilágra. A típusok szerinti osztályozáshoz tehát (a melléklet nélküli sírokat is beleszámítva) 408 hitelesen feltárt sír szolgáltatta a kerámiai anyagot s azokat a mellékleteket, amelyek az időrendi osztályozást tették lehetővé. Az edények száma, nem számítva az össze nem állíthatókat, 971. Ebből 21 meghatározhatatlan forma, a többit mind be lehetett osztani. Az egyéb mellékletek száma közel 300.

Mielőtt a típusok bemutatására rátérnénk, meg kell jegyeznünk, hogy a szétválasztás és osztályozás igen nehéz feladatok elé állított. A pár száz edény között rendszert felállítani akkor, amikor minden egyes darab, valamilyen formában magán viseli készítőjének egyéni ízlését, nem könnyű feladat. A pusztá kézzel, korong nélkül készített edények teljes szabad teret adtak az alkotó erőnek s talán nem túlozunk vele, ha megállapítjuk, hogy néhány, többször visszatérő, formát kivéve, igen sokszor találkozunk a művészeti készség szabad csapongásával. Amit a bronz tárgyak készítésénél az öntőforma keretek közé szorított s egyes példányokon a tömeggyártás miatt lehetelenné tett, azt a forma nélkül dolgozó kerámia valósággal elősegítette.

Ezzel magyarázható, hogy a bronzkor elejének a marosi kultúrával összeeső korában, a fennmaradt bronz emlékek mindenütt — Alsóausztia, Cseh-, Morvaország és Szilézia területén — ugyanazokat a formákat

őrizték meg, a kerámia területenként, sokszor még kisebb távolságokra fekvő helyeken is, nagy különbségeket mutat. Önkéntelenül is a hegyekkel elválasztott falvak népviselete jut eszünkbe, ahol a fából, vasból készült szerszámok tökéletesen egyeznek, de a fafaragás, hímzés és csipkeminták s az egész viselet helyenként változik. Nem mindenben új ez a gondolat, de teljes egészében alkalmazható a marosi-kultúra kerámiájára, amelynek darabjai között bizonyára akad más területről idekerült is, s amelynek egyes darabjait távolabbi területeken is megtaláljuk, de ilyen nagy összefüggő területen ezidőszert sehol.

Tanulmányomban legelőször a nagy kerámiai anyagból kiválasztott fő- és altípusok leírását adom, mindenkor pontosan megjelölve, hogy az illető típus melyik temetőnek melyik sírjában fordult elő s átlagos magassága mekkora. Ezután ugyanígy ismertetem a sírok egyéb mellékleteit, pontosan közölve a sírok és temetők szerinti előfordulást. Ezután adom az egyes temetők sírjainak tüzetes leírását. Majd ismertetem az egyes edényeknek a többiekkel való együttes előfordulását, és az egyéb sírmellékleteknek a különböző edényekkel való előfordulását. Ez utóbbi anyagból ki fogom választani azt az anyagot, amely a Reinecke-féle kronologia típusaival megegyezik, vagy azokkal közösen fordul elő. Figyelemmel kísérem azokat az edényeket, amelyek e kronologailag megállapítható mellékletekkel együtt voltak s így a kronologia megfelelő csoportjába oszthatók. Majd azokat az edényeket választom ki, amelyek a fennebbi módon, kronologailag meghatározott edényekkel együtt kerültek elő s azoknak útmutatása alapján osztom be a kronológiába. Végül adom e munkának eredményeként az egész marosi kultúrának relatív kronológiáját s eddigi irodalmát.

I.

E módszert követve a típusokban meg kell különböztetnünk azokat az edényeket, amelyek hozzátartoznak ugyan a temetők anyagához, de a bronzkort közvetlenül megelőző időkből valók. Ezek az öt temető közül csak az ószentiváni és a deszki temető anyagában fordultak elő. Ezekből mindössze öt főtipust tudtunk megkülönböztetni, amelyek alakjuknál és díszítésüknél fogva a rézkor, illetőleg az aeneolithikum edényeihez csatlakoznak. (Az alább következő számozások a tanulmány végén lévő táblákon sorrendben következnek. Ez a sorrend azonban, mint az eredményeknél látni fogjuk, a kronológiai sorrendnek nem felel meg.)

1 a. Határozottan a neolithikus formákat követi az ószentiváni 8. sír 21 cm magas, talpcsöves, felsőrészeben bütykökkel díszített edénye, amely mind az öt temető anyagában épenúgy egyedül áll, mint az

1 b., amely az előbbivel csak abban egyezik meg, hogy ez is talpcsöves. Talpcsöve alól kihajló peremű. Felsőrésze tányérszerűen hajlik ki. A tányér szélének kiindulása előtt a talpcsövön erős kidudorodás fut körbe. Csak a deszki 35. sírban fordult elő. (Magassága 16 cm.)

2 a. A deszki 26. sír ugyancsak talpcsöves, de már tiszta rézkori formát mutató nagy edénye, amelynek egyenes, kihajlás nélküli szája, csonkakúpszerűen összemenő nyaka van. A nyaknak az öblösödő törzshöz való illeszkedésnél négy szimmetrikusan elhelyezett, fűlszerű kiemelkedés hidalja át az erős bevágódással is jelzett érintkezési felületet. Ezeknek a kiemelkedéseknek megfelelően a legnagyobb hasasodás helyén két-két egymás mellé helyezett bütyök foglal helyet. Egyéb díszítés nincs az edényen. (Magassága 25 cm.)

2 b. Az előbbihez hasonló forma, de talpcsöve erősebben kihajlik. Nyakán több, homorú közepű fülecske van, öblösödő részén pedig csak egyes kidudorodások foglalnak helyet. Előfordult a szőregi 35. sírban. (Magassága 37 cm.)

2 c. Hasonló forma, de rövidebb nyaka és hosszabb talpcsöve van. A csőtalp kezdetén bütykök vannak. Az öblösödésen lévő bütykök erősebben vannak hangsúlyozva. A deszki 42. sírban fordult elő. (Magassága 33.5 cm.)

2 d. Hasonló forma, de a talp és nyak közti arány erősen megváltozott, amit a talphoz viszonyított erős öblösödés még feltűnőbbé tesz. A deszki 69. sírban fordult elő. (Magassága 28 cm.)

2 e. Az eddigieknél sokkal fejlettebb talpcsövű edény, melynek ki szélesedő része, a fejlett rézkori formák mintájára, csaknem rátétnek látszik. Öblösödő részén zezug vonalas bemélyedés díszíti. A deszki 35. sírban fordult elő. (Magassága 31 cm.)

2 f. Talpcsöves edény, amelynek nyaka és talpa csak azért nem mutat szimmetriát, mert a talp lefelé szélesedik, míg a nyak teljesen hengeres formájú. Előfordult a deszki 67. sírban. (Magassága 35 cm.)

3. A tiszai-kultúra félgömbös edényeire emlékeztet a deszki 17. sír félgömbös, profilálás nélküli fenekű edénye, amelynek kissé lehajló alsó része van bütykökkel díszítve. (Magassága 7.5 cm.)

4 a. Rézkori formákra emlékeztetnek a deszki 12. sír két és a 26. sír egy edénye. Ennek a három edénynek méretei és arányai eltérőek ugyan, de formái megegyeznek. Fenekük lapított. Az edény fala a fenéktől pár cm-re éri el legnagyobb öblösödését. Az öblösödésen négy lefelé irányított bütyök helyezkedik el. Innen kezdve felfelé szűkülnek a falak s csonkakúposan futnak össze. Peremük egyenes. A száj alatt pár cm-rel (edényenként változó magasságban) négy kicsi fülecske helyezkedik el szimmetrikus elosztással. (Magassága 8–13 cm.)

4 b. Az előbbihez hasonló, de sokkal zömökebb forma. Az alsó bütyköket vékony párkánv köti össze. A fülek helyett, az edények szája alatt bütyök sor van. Előfordult a deszki 12., 26. és 82. sírban. (Magassága 7.5–9.5 cm.)

4 c. A 4 a.-hoz hasonló forma, de az alsó bütykök laposabbak. A száj alatt csak két fül van s ezek egy határozottan megkülönböztethető vállat hidalnak át. Előfordult a deszki 14. és 26. sírokban. (Magassága 11–12.5 cm.)

4 d. A 4 c.-hez hasonló forma, de az alsó bütykök hiányoznak. Előfordult a deszki 68. és 79. sírokban. Ez utóbbin a fülek magasabban vannak elhelyezve. (Magassága 8 cm.)

4 e. Az előbbihez hasonló alak, de az apró fülecskék csaknem a szájperem alatt foglalnak helyet. Csak a deszki 82. sírban fordult elő. (Magassága 8 cm.)

4 f. Hengeres oldalú, de gömbölyű fenekű forma. A fenék gömbölyödése azonban kisebb sugarú gömbfelület mentén történik. A lefelé nyúló bütykök erősen fejlettek. A felső, erősen kiugró bütyökfülek felett nyakszerű bemélyedés fut körül. A deszki 67. és 69. sírokban fordult elő. (Magassága 10 cm.)

4 g. Az eddigiekhez hasonló forma, de alsó része már a felső fülsor alatt hirtelen kigömbölyödik s ezt a formát egész a fenékig megtartja s így a lefelé álló bütykök aránytalanul magasabbra kerültek. Van egy laposabb és egy gömbölyűbb formája. Előfordult a deszki 33., 69. és 79. sírokban. (Magassága 8·5—11 cm.)

5 a. Kőkori formákra emlékeztető alak. Profilált feneke van. Falai nem kúposan, hanem hengeresen emelkednek felfelé. Szájuk kissé kihajló. Két fajtájuk van. Az egyik alacsonyabb, a másik magasabb. Az előbbin két sor bütyök foglal helyet, az utóbbi egész síma. Az első a deszki 4., a másik a 6. sírban fordult elő. (Magassága 6 cm.)

5 b. Az előbbihez hasonló forma, de a falak kissé kúposan haladnak s a szájperem egyenes. Itt is van két bütyöksorral díszített és van bütyök nélküli példány is. Előfordultak a deszki 4., 12., 26., 35., 42., 68., 69. és 82. sírokban. (Magassága 6·5—8 cm.)

5 c. Kissé profilált fenekű edényke. Legnagyobb öblösödése körülbelül a magasság közepére esik. Pereme egyenes. Oldala a fenéktől az öblösödésig fordított csonkakúpos, onnan hengeres. Egy sor bütyök díszíti a száj alatt. Előfordult az ószentiváni 11. és a deszki 6. és 82. sírban, ez utóbbiban két példányban. (Magassága 6—7·5 cm.)

5 d. Alsórészen fordított csonkakúpos, felsőrészen hengeres forma. A két rész találkozása élesen elválik s határozottan szegletet alkot. A szegleten, amely a legelső harmadban van, négy bütyök foglal helyet. A deszki 26. és az ószentiváni 8. sírban fordult elő. (Magassága 5 cm.)

5 e. Pohárhoz hasonló forma, bütyök nélkül. Csak a deszki 68. sírban fordult elő. (Magassága 11·5 cm.)

5 f. Az 5 b.-hez hasonló forma, de a bütykök nem olyan feltűnőek, a száj pedig az öblösödéshez mérten sokkal szűkebb. Előfordult a szőregi 35. (két pld.), 42. (két pld.) és 79. sírban. (Magassága 6·5—8 cm.)

5 g. Bütyök nélküli, síma edényke. Szája, a többi részhez mérten erősen széles. Feneke gömbölyű. Csak a deszki 42. sírban fordult elő. (Magassága 6 cm.)

5 h. Az 5 e.-hez hasonló síma edény, de öblösödéséhez mérten a száj erősen elszűkül. Alsó része gömbös. Csak a 42. sírban fordult elő. (Magassága 15 cm.)

E felsorolt típusokon csak a bütyök jelenik meg, mint díszítő elem, bekarcolások, vagy mélyedések nincsenek rajtuk.

Az átmeneti idők leírt típusain kívül az előfordult leletek túlnyomó nagy többségének nincs kapcsolata az előző korokkal. A kapcsolatot ez az öt típus adja, amelyek nem vegyültek ugyan össze a többi edényekkel, de ugyanazon temetőkben fordultak elő. Az őszentiváni temetőben ugyanabban a mélységben, a deszkiben a többieknél valamivel mélyebben. Az őszentiváni telepen azonban ugyanabban az egy rétegben, egymással keveredve fordultak elő töredékekben. A kapcsolatot tehát ez is kétségtelenné teszi.

A bronzkor eleje edénytípusokban rendkívül gazdag. A már fennebb is hangoztatott egyéni művészi ízlést figyelmen kívül hagyva, 45 főtypust tudunk megkülönböztetni, amelyeknek nagy része sok példánnyal van képviselve az öt temető anyagában.

6 a. A 6 b. csoporttal egyező, de határozottan két részből álló edényke, amelynek fültövétől lefelé eső része vízszintes, felfelé eső része függőleges irányban van símítva. Az érintkezési pont kissé kivállasodik. Előfordult az őszentiváni 24., a szőregi 23., 78., a deszki 41. és 51. sírokban. (Magasságuk 7·5—9·5 cm.)

6 b. A Maros vidékén lévő telepeken, Perjámoson, Szemplakon, Őszentivánon, sőt a Marostól északra fekvő hódmezővásárhely-batidai leletekben is gyakran fordulnak elő azok a kis kancsóformájú edénykéik, melyeket e kultúra egyik vezető formájának tekinthetünk. Sírokból sokáig nem ismertük, míg végre az őszentiváni 18. sírban előfordult. Azóta számuk megsokszorozódott s ismerjük a szőregi 3., 6., 16., 35., 68., 91., 103., 135., 200. és a deszki 33. sírokból, ez utóbbiból két példányban. Közülük a 3. sír edénykéje bemélyedő vonalakkal van díszítve. A díszítés bemélyedő vonalak és pontok kombinálásából áll, de a geometriai formákig ritkán emelkedik.

E kancsószerű edénykéik az egyéni ízlés szerint sokfélék. Fő jellemvonásuk, hogy szájuk többé-kevésbé széles peremmel kihajlik. Határozottan keskenyedő nyakuk van, fenekük sohasem profilált, legjobb esetben gömbölyű, vagy ujbenyomásos, de igen sokszor hegyesedő. Magasságuk 9—10·5 cm. Egy fülük van s ez mindég a szájperemből indul s a nyak alatt, sohasem a legnagyobb öblösödésnél, áthúzással illeszkedik az oldalhoz. A legnagyobb hasasodás mindég az alsó harmadban van.

6 c. Az előbbiekhöz hasonló alak, de feneke erősen csúcsosodik. Edig csak az őszentiváni telepről ismertük, de most a deszki 34. sírban is előfordult. (Magassága 11 cm.)

7 a. A 6 a.-val egyező típus, de két füle van. Ezek a kétfülű típusok különösen jellemzik a marosi-kultúrát s eddig más területről nem ismerjük őket. Előfordult a szőregi 57., 138., a deszki 63., 80. és 82. sírokban. (Magasságuk 7—10 cm.)

7 b. A 6 b. típussal mindenben egyező, de kétfülű edényke. Vannak köztük erősen tölcseresedő és feltűnően gömbölyödő példányok. Előfor-

dultak az ószentiváni 22., 29., 32., a szőregi 42., 77., 127., 157., 167., 175., 178., 180. (két példányban is), a deszki 9. és 23. sírokban. A szőregi 127. és 180. sír edényei díszítettek. (Magasságuk 5–12 cm.)

7 c. Kétfülű edényke. Alsó része erősen gömbös formájú. Rövid nyaka ívelt. Fülei körívesek. A szőregi 162. és 223. sírban fordult elő. (Magassága 9 cm.)

8 a. Kétfülű edénykék. Vastag, elálló füllel. Lapított, vagy gömbölyű fenékekkel. A két fül távolságának felezési pontjában a száj kicsúcsosodik. A gömbölyű alsó és a homorodó felső rész legtöbbször élesen van határolva. Előfordult a deszki 8., 21., 44. és 72. sírokban. (Magassága 6,5–7 cm.)

8 b. Az előbbihez hasonló, de sokkal öblösebb forma, amelynek alsó része teljesen gömbalakú s rajta erősen hemélyedő díszítések vannak. Száj és fülkiképzése az előbbivel azonos. A deszki 81. sírban fordult elő. (Magassága 8 cm.)

9 a. A 6 a. alatt leírt kis formának erősen nagyított alakja, amelynek magassága a 20–25 cm-t is eléri. Arányai is eszerint változnak. Vannak közöttük magasabb, karcsúbb és alacsonyabb szélesebb formák. Egy fülük van. A 6 a. mintájára egészen simák, sem bekarcolt díszítések, sem kiemelkedő vonalak nincsenek rajtuk. Előfordultak a szőregi 10., 16., 87., 108. és az ószentiváni 15. sírban.

9 b. A 9 a.-hoz hasonló alak, de a fül alatt jól megkülönböztethető perem fut körül, amely a füllel ellentett oldalon és e két pont közé eső távolság felezési pontján szögiesen ugrik felfelé. A peremtől lefelé vízszintes, felfelé függőleges simítás nyomai látszanak. Előfordult a szőregi 29., 36., 48., 68., 120., 197., 200. és a deszki 77. sírokban. (Magassága 13–19,5 cm.)

9 c. A 9 b.-hez hasonló, de a peremen a szöges kiugrások helyett bütykök vannak. Előfordult a szőregi 50., 98., 199. és a deszki 41. sírokban. (Magassága 16–22,5 cm.)

9 d. A 9 c.-hez hasonló, de a bütykök nem egyes, hanem határozott mélyedéssel elválasztott kettős perem két külső oldalán nyugodva kötik össze a peremeket. Előfordult az ószentiváni 3. és a szőregi 48. sírokban. (Magassága 19,5–22 cm.)

9 e. A 9 b.-hez hasonló alak, de a perem megszakítás nélkül, egy síkban fut körül. A simítás a perem felett és alatt ennél is ellentétes irányú. Előfordult az ószentiváni 24., 27., a szőregi 27., 103., 117., 126., 135. és a deszki 40. sírokban. (Magassága 11,5–20 cm.)

9 f. A 9 d.-hez hasonló forma, de közvetlenül a perem alatt sűrű pontsor fut körül. Csak a szőregi 91. sírban fordult elő. (Magassága 14,5 cm.)

9 g. A 9 e.-hez hasonló edény, de a fül nem az erősen kihajló száj-peremből indul, hanem közvetlenül a nyak legszűkebb része alól. Simítása ennek is ellentett irányú. Előfordult a szőregi 24., 74. és 201. sírokban. (Magassága 17,5–20 cm.)

9 h. A 9 b.-hez hasonló forma, de csak a két oldalt lévő szöges felfelé ugrás maradt meg a peremen, a füllel szemben helyetfoglaló kiugrás helyett kicsi fülecske van alkalmazva, amely a fül alatt is megismétlődik. Csak a szőregi 80. sírban fordult elő. (Magassága 18·5 cm.)

10 a. A 9 a.-hoz hasonló, de kétfülű forma. Előfordult az ószentiváni 7., 10., 29., a szőregi 78., 100., 106., 114., 134., 138., 182., 227., a deszki 5., 51. és 60. sírokbán. (Magassága 11·5—18 cm.)

10 b. A 9 b.-hez hasonló, de kétfülű edény. A perem szöges felfelé ugrása természetesen csak két oldalt, a fülek közti távolság felezési pontjában van meg. Egyes példányokon a perem nem a fül alatt, hanem közvetlen a fültövön van. Előfordult az ószentiváni 13., a szőregi 35., 105., 138., 208., 217., a deszki 50. és 74. sírokbán. (Magassága 12—23 cm.)

10 c. A 9 d.-hez hasonló példány, de kétfülű. A kettős perem és a közte lévő bemélyedés vagy a fültöveket köti össze, vagy alattuk fut körbe. Az előbbi esetben csak a két oldalon van bütyök, az utóbbiban a fülek alatt is. Előfordult a szőregi 9., 13., 38. és 53. sírokbán. (Magassága 15—19 cm.)

10 d. A 9 e.-nek kétfülű hasonmása. A száj, a nyak és az öblösödés arányai sok változatot mutatnak a formákban. Előfordult a ószentiváni 28., a szőregi 6., 8., 21., 51., 65., 86., 102., 137., 140., 148. és 225. sírokbán. (Magassága 14—25 cm.)

10 e. A szokottnál kisebb formák. Nagyság tekintetében a 6. és 10. típusok között foglalnak helyet. Feltűnő az öblösödés erős kiszélesedése s a forma kevésbé tetszetős volta. A 10 d.-nél leírt perem ezeknél is megvan. Előfordult a szőregi 5., 26. és 57. sírokbán. (Magassága 9·5—16 cm.)

10 f. A 10 e.-hez hasonló nagyságú forma, erősen tölcseresedő szájjal, ami a nyakat lényegesen alacsonyabbra szorítja s a formát is megváltoztatja. Előfordult az ószentiváni 19. és a szőregi 56. sírokbán. Mindkettő díszített példány. (Magassága 8—10 cm.)

10 g. A 10. csoport formáihoz hasonló, de egészen kis fülekkel felszerelt kétfülű edény. A fülek töve a rendes fülek magasságában helyezkedik el, felső része azonban alig pár cm-rel magasabban. Arányaik változatosak. Előfordult az ószentiváni 33., a szőregi 20., 23. és 62. sírokbán. A 20. sír edénye díszített. (Magassága 15—24·5 cm.)

10 h. Díszített kétfülű edények. A díszítés, mint a fennebbieknél látjuk, pontokból és vonalakból tevődik össze s a geometrikus formákat csak ritkán éri el. A tipusként közölt díszített edény az öt temető legdíszesebb edénye, amely egyúttal az egyetlen erősen profilált fenekű edény is. A többieknek leginkább lapított fenekük van. Díszített edények előfordultak az ószentiváni 12., 17., 20., a szőregi 7., 11., 44., 58., 64., 66., 99., 129., 145., 146., 178., 194., 206., 221., 224. és a deszki 37. sírokbán. (Magassága 12—20 cm.)

10 i. Kétfülű edények. Valamennyi díszített, de díszítésük az előbbiektől eltérően nem bemélyedő vonalakból, hanem kiemelkedő bordákból

áll. Előfordultak a szőregi 1., 46., 127. és 229. sírokban. (Magassága 12–19·5 cm.)

10 j. Az előbbivel egyező forma. Legjobban hasonlít a 10 b.-hez, de a két fülnél és a két fül közé eső rész közepén csúcsosan kiemelkedő rátétrésszel van díszítve, amelynek peremén bemélyedő pontok helyezkednek el. A deszki 52. sírban fordult elő. (Magassága 16 cm.)

10 k. Ugyanolyan alak. A fülek közti rész közepén, az öblösödés felett egy pont körül, két domború félkör helyezkedik el, amelyeknek szárai lefelé nyúló kiemelkedő egyenesekben folytatódnak. Ilyen egyenes indul a ponttól is és valamennyi párhuzamos. A deszki 36. sírban fordult elő. (Magassága 16 cm.)

11 a. Vannak az egyfülű edények közt olyanok, amelyeknek alakja a mai köcsögformákra emlékeztet. Ezeket a 9. csoport formáitól a vastagabb nyak és az ennek arányában kevésbé kihajló szájrerem különbözteti meg. A fül ezek egyrészénél is a szájreremből indul és az öblösödés felett illeszkedik az oldalhoz. Ebbe az alapsoportba azok tartoznak, amelyeknek alsó részén a simításnak semmi nyoma sem látszik, felső részük azonban függőleges irányban van simítva. Előfordult a szőregi 122. és 140. sírokban. (Magassága 13·5–18 cm.)

11 b. A 11 a.-hoz hasonló forma, de a fül nem a szájreremből, hanem a vastagodó nyakrészből indul. Csak a szőregi 193. sírban fordult elő. (Magassága 25 cm.)

11 c. A 11 b.-hez hasonló forma, de fületövétől a 9 d.-hez hasonló kettős perem indul, amelynek két külső részét két oldalt és a füllel ellentett oldalon egy-egy piramisszerű bütyök köti össze. A fültöve is a két peremet hidalja át. Csak a szőregi 111. sírban fordult elő. (Magassága 16 cm.)

11 d. A 11 a.-hoz hasonló alak, de az alsórésze vízszintes, a felső függőleges irányban simított. A két ellentett irányban simított felület érintkezési vonalán perem fut körül. Csak a szőregi 14. sírban fordult elő. (Magassága 10·5 cm.)

12 a. Az eddigi formáktól elütő öblös alak. Erősen profilált feneke van s körülbelül kettőtöd magasságban erősen kiöblösödik. Egyötöd magasságban kissé kivállasodik. A váll felett négy, többé-kevésbé szimmetrikus elhelyezésű fül foglal helyet, amelynek felső része a kissé kihajló szájrerem alatt illeszkedik a nyakhoz. Csak a szőregi 184. sírban fordult elő. (Magassága 19·5 cm.)

12 b. A 12 a.-hoz hasonló forma, de csak két füle van. Kivállasodása nem annyira szembetűnő. Csak a szőregi 179. sírban fordult elő. (Magassága 22 cm.)

13 a. Egyfülű, csuporformájú edény. A 11. csoport kisebbített alakja. Kidolgozásának finomsága kiemeli a többi közül: előfordult az ószentiváni 31. és a pitvarosi 33. sírban. (Magassága 12–13 cm.)

13 b. Csupor alakú edény, szélesebb szájjal. Füle sohasem emelkedik az edény pereménél magasabbra. Kivitele az előbbinél sokkal durvább.

Előfordult a szőregi 10., 14., 154., 217. és az ószentiváni 2. sírokban. (Magassága 5·5—8·5 cm.)

13 c. A 13 a.-hoz hasonló forma, de kétfülű. Arányaiban sok a változatosság. Vannak magasabb és zömökebb formák. Előfordult a szőregi 1., 225., a pitvarosi 12., 18., 26. (három példányban is), 36. és 43. sírokban. (Magassága 6—8·5 cm.)

13 d. Durva kivitelű, kétfülű alak. Arányaiban több változat van. Előfordult a pitvarosi 4., 5. (három példányban), 30., 31. és 38. sírokban. A 4. sír edényének fülei közt pontsorból álló díszítés foglal helyet. (Magassága 7—12 cm.)

14 a. A 8. csoport kis edényeire emlékeztetnek azok a nagyobb méretű edények, amelyeknek szája a két fül közötti távolság közepén, mindkét oldalon csúcsosan ugrik ki. Ez a kiugrás az egész felsőrésznek rhombikus külsőt kölcsönöz. Ezeknek a típusoknak az alakja mindég tetszetős, arányos beosztású. Ebbe az alcsoportba azok tartoznak, amelyeknek profilált fenéke van. Legnagyobb öblösödése a fül alatt foglal helyet. A fenéktől két-három cm-re hirtelen kiugrással kezdődik az öblösödés. A csúcsos kiugrás erősen előtérbe nyomul. Előfordult a szőregi 12., 181. és 186. sírokban. Valamennyi díszített. (Magassága 13·5—15 cm.)

14 b. Az előbbihez hasonló forma, de a fenék feletti kiugráson szimmetrikusan elhelyezkedő, lefelé irányított bütykök, vagy kidudorodások foglalnak helyet. Előfordult a szőregi 79., 112., 177. és 190. sírokban. Valamennyi díszített. (Magassága 15—23 cm.)

14 c. Az előbbihez hasonló, de a profilált fenék helyett erősen kiemelkedő talpon áll az edény. Előfordult a szőregi 143., 164. és a deszki 20. sírban. Valamennyi díszített. (Magassága 14·5—16 cm.)

14 d. A 14 c.-hez hasonló, de alsórésze turbánszerű csavarodással van díszítve. Előfordult a szőregi 41., 133., 147., a deszki 8. és 10. sírokban. Valamennyi díszített. (Magassága 13—18 cm.)

14 e. A 14. csoportban ismertetett edényekkel csak a száj formájában egyezik meg. Alsórésze gömbös forma, amely lapított fenékén áll. A gömb felsőrésze kissé megnyúlik s éles vonalban érintkezik a csonkakúpos felsőrésszel. A fül az eddigiek mintájára indul, de a gömbös alsórészhez illeszkedik. Előfordult a szőregi 121. és 123. sírokban. Az előbbi díszített. (Magassága 14 cm.)

14 f. A 14 a.-hoz hasonló forma, de alsó része gömbölyűbb s a fültől lefelé eső részen három párhuzamosan körbefutó borda helyezkedik el. Ezek közül a felsőn pontok, a középsőn függőleges vonalak helyezkednek el, az alsó ellenben díszítetlen. A deszki 62. sírban fordult elő. (Magassága 13 cm.)

14 g. A 14 a.-hoz hasonló forma, de alsó része nem hornyolt. Fülei felső részén egy-egy felfelé álló hozzátét emelkedik. Csak a deszki 48. sírban fordult elő. (Magassága 13 cm.)

14 h. A 14 f.-hez hasonló, de talpa van. A deszki 49. sírban fordult elő. (Magassága 15 cm.)

14 i. A 14 f.-hez hasonló, de a nyak nem annyira szögesen illeszkedik a gömbölyű alsó részhez, hanem homorú körívben megy lefelé. A deszki 81. sírban fordult elő. (Magassága 14·5 cm.)

14 j. A 14 a.-hoz hasonló alak, de igen rövid, de határozott nyaka van, fülei pedig jóval az öblösödés felett illeszkednek az oldalakhoz s ezzel egészen különös formát adnak az edénynek. Előfordult a deszki 65. és 83. sírban. (Magassága 15 cm.)

15 a. A 14 e. csoportjához kapcsolódik gömbös alsórésze révén. Felső része amazénál aránytalanul rövidebb s egészen rövid fordított csonkakúp alkotja. A száj különálló karéjokból áll, amelyek erősívű bevágódásokkal vannak egymástól elválasztva. A fülek az ansa lunatak módjára készültek s valószínűnek látszik, hogy a fülek bevágása adta a száj karéjos kiképzésének gondolatát. A fenék profiláltabb a 14 e. típusú edényeknek fenekénél. Előfordult a szőregi 95., 115., 116., 165., 215. és a deszki 22., 32., 43. és 71. sírokban. Valamennyi díszített; a 32. sír példánya nagyon töredékes. (Magassága 13·5—17 cm.)

15 b. A 15 a.-hoz hasonló, de peremes feneke van. Csak a szőregi 183. sírban fordult elő, díszített példányban. (Magassága 12 cm.)

16 a. A 14. csoport edényeire emlékeztetnek azok az edények, amelyeknek kerek szájpereméből magasan kiemelkedő közepén homorú fülei vannak. Alsórészüik a c. alcsoportjának mintája szerint készült. Előfordult a szőregi 89. és a deszki 7. sírban. Mindkettő díszített. (Magassága 13 cm.)

16 b. A 16 a. alatti formára emlékeztet, de a kerek szájperemből sarkosan ugrik ki az ansa lunata fül. A kiöblösödés felett éles gerinc húzódik körül. Csak a deszki 19. sírban fordult elő, díszített példányban. (Magassága 14 cm.)

16 c. Széles karéjos száíú, ansa lunata fülű, magastalpú edény, amelynek legnagyobb öblösödése szögesen ugrik ki és szimmetrikus elhelyezkedésű ívekkel van díszítve. Csak a szőregi 160. sírban fordul elő, díszített példányban. (Magassága 10 cm.)

17 a. Egyfülű edény. Lapított fenekű. Füle a szájperemből indul, annál magasabbra nem emelkedik, de erősen hátrafelé nyúlik. A fültő a legnagyobb öblösödésnél illeszkedik az oldalhoz. A szájperem nem hajlik ki. Van olyan példány is, amelynek magasabb nyaka van s a fültő nem az öblösödésnél, hanem a felett illeszkedik az oldalhoz. Előfordult a szőregi 125. és 177. sírokban. (Magassága 4·5—6·5 cm.)

17 b. Magasan kiemelkedő egyfülű edény. Lapított feneke van. Legnagyobb öblösödése a hasirész közepén van. Erősen elkülönülő nyaki rész köti össze a szájjal. Ez a rész ott, ahol a fül van, egészen függőleges, a többi részen kissé tölcésesedik. A szájperem kissé kihajló. A fülek egyikénél laposabbak, másiknál gömbölyűbbek. Előfordult a szőregi 83., 96. és 101. sírokban. (Magassága 8·5—9 cm.)

17 c. Alsórésze a 17 b.-hez hasonló, felsőrésze azonban tökéletes csonkakúp. Kimondott nyaki része nincs. Szája vagy egyszerű megvasta-

godással (1), vagy enyhe kihajlással (2) van kiképezve. A fül felőli rész is kúpos. Előfordult a szőregi 107. (két példányban), 124., 147., 170. és a deszki 30. sírban. Valamennyi díszített. (Magassága 6—10·5 cm.)

17 d. A 17 a.-hoz hasonló, de kimagaslófülű példány. Előfordult a szőregi 82. és 125. sírokban. Az utóbbi díszített. (Magassága 9 cm.)

17 e. A 17 b.-hez hasonló forma, de hengeres felső résszel, vastagodó szájperemmel. Előfordult a szőregi 72., 101., 130., 156. és a deszki 24. és 61. sírban. A szőregi utolsó három és a deszki utolsó díszített. (Magassága 6·5—10 cm.)

17 f. A 16. csoport edényeire emlékeztet, főleg a finom kivitelével, de a kimagasló fül nem *ansa lunata*. Van egyszerűen lapított fenekű (1) és talpas példány (2). Előfordult a deszki 3., 10. és 29. sírokban. Valamennyi díszített példány. (Magassága 9·5—13 cm.)

17 g. Magasfülű, gömbösfenekű edény. Az alsórész gömbalakú, felső hengeres, vagy alig észrevehetően kúpos. Szájuk kissé kihajló. Előfordultak a szőregi 28., 30. (három példány), 41., 75. (két példány, egyik díszített), 85., 124., 130., 143., 144., 155., 164., 181., a deszki 3., 10., 11., 43., 62. és 75. sírokban. (Magassága 5·5—7 cm.)

17 h. Különböző formájú, de szegletesen kiképzett egyfülű edények. Előfordultak a szőregi 123., 133., 160., 165., 223. és a deszki 24. sírokban. (Magassága 5—9 cm.)

17 i. Egyenes, hengeres oldalú, különálló alsórész nélküli, peremes fenekű díszített edény. Csak a szőregi 132. sírban fordult elő. (Magassága 6 cm.)

17 j. Kisalakú *ansa lunata* fülű, edény, amelynek kiemelkedő füle, ívesen illeszkedik az egyenesvonalú szájperemhez. Csak a szőregi 214. sírban fordult elő. (Magassága 8·5 cm.)

17 k. La Tène formára emlékeztető edény. Alsórésze gömbös, kissé lapított fenékkal. Hosszú felsőrésze a közép táján ívesen hajlik meg. Egyenes pereme kissé kihajló. Csak a szőregi 173. sírban fordult elő. (Magassága 11 cm.)

17 l. Gömbös alsórészű, töleséres szájú, egyenes peremű, hátraálló fülű edény. Előfordult a szőregi 211., 214. és a deszki 71. sírban, díszített példányban. (Magassága 4·5—5·5 cm.)

17 m. Magasan felálló fülű edény. Alja turbánszerű. Az ószentiváni telepen gyakori. Csak a deszki 49. sírban fordult elő. (Magassága 6 cm.)

18 a. Egyfülű edény. Semmi tagoltság nincs rajta. Majdnem egészen hengeres forma. Szájpereme egyenes. Füle a száj alól indul s az egész magasság kétharmadában illeszkedik az oldalhoz. Az óbébai út építésénél, csontváz mellett találták, azon a területen, ahol később Reizner János a temetőt feltárta. Más helyen nem fordult elő. (Magassága 9 cm.)

18 b. Felső részén hengeres, lefelé ívesen keskenyedő kisfülű edény. Füle nem emelkedik ki a szájperem síkjából. Az edényhez mértén a fül igen kicsi. Közvetlenül a szájperemből indul. Előfordult az ószentiváni 23.,

a szőregi 8. és 19. sírokbán. Az utóbbi díszített. (Magassága 8·5—11·5 cm.)

18 c. Egyfülű edény, kihajló, néha erősen kihajló peremmel s jól megkülönböztethető nyaki résszel. A fül a szájperemből indul ugyan, de az előbbinél jóval nagyobb s a nyakirészt mindég áthidalja. Előfordult az ószentiváni 26., a szőregi 53. és 212. sírokbán. (Magassága 7·5—9·5 cm.)

18 d. Lapított fenekű, alsórészén gömbös edény. Legnagyobb öblösödése az alsórész közepére esik. Erősen behúzódó nyakirésze van, amelytől felfelé tölcésesen szélesedik ki s kihajlás nélküli szájperemmel végződik. Füle a szájperem alól kb. egy cm-rel indul s a nyakat áthidalva, még az öblösödés fölött illeszkedik az oldalhoz. Csak a szőregi 32. sírban fordult elő. (Magassága 10 cm.)

18 e. A 18 c.-hez hasonló forma, de sokkal erősebb öblösödéssel és az öblösödés méreteit néha túl is haladó kihajló szájjal. Előfordult a szőregi 36., 73., 197., 198., 208. és 228. sírokbán. Az utóbbi négy közül a három első díszített. (Magassága 6·5—11 cm.)

18 f. A 18 c.-hez hasonló forma, de hosszabban elnyúló íves nyakkal. Némelyiknél a fültől felfelé eső rész függőleges irányban van símítva. Előfordult az ószentiváni temető egyik jelképes gyermek (9) sírjában és a szőregi 9. és 122. sírokbán. (Magassága 8·5—11 cm.)

18 g. A 18 d.-hez hasonló forma, de alsó része erősen elnyúlik s a fenék profilálása szembetűnőbb. A tölcésesedés nem olyan tökéletes, mint amazon. A fül a szájperemből indul s kissé felülemelkedik a szájperem síkján. Az ószentiváni 4. és a szőregi 17. sírban fordult elő. (Magassága 11·5 cm.)

18 h. Erősen öblösödő forma, amely inkább a 9. csoport edényeinek zömökebb alakjának tekinthető. Szájpereme erősen kihajlik ugyan, de a kihajlás az öblösödés mértékét el nem éri. Egy füle a 9 g. mintájára van elhelyezve. A fültől erős váll fut körül. Előfordult a pitvarosi 36. (sokkal durvább, de szerkezetileg egyező formában), a szőregi 179. és 184. sírokbán. Ez utóbbi díszített. (Magassága 12—15 cm.)

18 i. Profilált fenekű, durva, símítatlan alsórészű, kissé kihajló peremű, hosszúkás edény. A fültől felfelé eső rész símított. A fül jóval a szájperem alól indul, de még a legnagyobb öblösödés felett illeszkedik az oldalhoz. Csak a szőregi 179. sírban fordult elő. (Magassága 14·5 cm.)

18 j. Az előbbihez hasonló edény, de a kidolgozatlan alsó és a símított felsőrész közt ujbenyomásos párkány helyezkedik el. Előfordult a szőregi 176. és 184. sírban. (Magassága 14·5—15 cm.)

18 k. Alsórészén csak kissé öblösödő, felsőrészén erősen tölcésesedő, de nem nagyon kihajló szájú edény. A tölcésesedés nem mindegyik példányon egyforma mértékű. Előfordult a szőregi 2. és 39. sírokbán. (Magassága 6·5—8·5 cm.)

18 l. A 18 b.-hez hasonló, de szélesebb forma, amelynek a füle a 18 j. mintájára illeszkedik az oldalhoz. Csak a szőregi 215. sírban fordult elő. (Magassága 13 cm.)

18 m. A 18 a.-hoz hasonló hengeres edény, de kihajló peremmel és a peremből induló füllel. Csak az ószentiváni 31. sírban fordult elő. (Magassága 9 cm.)

19 a. Kétfülű edény. A 10. csoport típusainak szélesebb és alacsonyabb formája. Öblös alsórésszel, enyhén ívelő nyakkal, kissé kihajló szájperemmel. Füllei nem emelkednek ki a száj síkjából. Előfordult a szőregi 109., 148., 149., 150., 171. és 226. sírokban. A 149. sír edénye díszített. (Magassága 9—12·5 cm.)

19 b. Az előbbihez hasonló, de nyúltabb forma. Főleg az arányokban különbözik. Előfordult az ószentiváni 16., a szőregi 77., 166., 174. és 228. sírokban díszítetlen, a szőregi 67., 88., 93., 110., 136., 141. és 161. sírokban díszített példányokban. (Magassága 7·5—12 cm.)

19 c. A szájperem síkjából erősen kiemelkedő fülű edény. A forma a 16. csoport formáira emlékeztet. Van közöttük lapított fenekű, vállas (1), lapított fenekű váll nélkül (2), és profilált fenekű nyakas edény (3). Előfordult az ószentiváni 25., a szőregi 52., 118., 168. és a deszki 25. sírokban. A szőregi 52. sír edényét kivéve, valamennyi díszített. (Magassága 9—12 cm.)

19 d. Fodrosszájú, kétfülű edény. A fül maga nem emelkedik a szájperem felé, de a száj kinyúló része erősen felfelé ugrik. Előfordult a szőregi 114. és 172. sírokban. (Magassága 8—9·5 cm.)

19 e. Kétfülű edény. Alsórésze fordított csonkakúp alakú, felsőrésze magasabb csonkakúp szelvény, de oldalai kissé homorúak. A két rész érintkezési vonala kiemelkedik. A szájperem egyenes. A két fül innen indul és az osztóvonalon illeszkedik az oldalakhoz. Csak a szőregi 85. sírban fordult elő. (Magassága 15 cm.)

19 f. A 14. csoport edényeihez hasonló, de nem szegletes forma. Füllei a száj síkjából kiemelkednek s felső részükön megtörnek. Oldalról nézve az ansa lunatakra emlékeztetnek. Egyetlen díszített példányban fordult elő a deszki 78. sírban. (Magassága 10·5 cm.)

20 a. Fületlen edény. Profilált fenékkal, öblösödő alsórésszel, amelyen rendszerint két átfúrt bütyök foglal helyet. A perem szélesen kihajló s a bütyöknek megfelelő részen két-két lyukkal van átfúrva. Az edényekhez két-két lyukkal átfúrt fedők is tartoznak, amelyeknek formájában nagyobb változatosság állapítható meg. Előfordult az ószentiváni 3., 7., 18., 22., 23., 30., 33., a szőregi 20., 26., 38., 46., 64., 74., 84., 102., 109., 126., 135., 138., 154., 221., a deszki 53., 60. és 74. sírokban. Ezek közül a ószentiváni 22., a szőregi 26., 109., 126., 138. és 221. sírok edényei díszítettek. Az ószentiváni 3., 30., 33., a szőregi 26., 46., a deszki 53. és 74. sírokban találtakhoz fedő is volt. Vannak formák, amelyekről a bütykök hiányoznak s felsőrészük szélesebb. (Magassága 4·5—9·5 cm.)

20 b. A 20 a. alatti edényekhez való fedő. Peremén két-két lyuk van. Fogantyúja vagy egyenesen nyúlik felfelé, mint a 20 a. példányainál látható, vagy símán, vagy laposan, vagy korongosan végződik. Van közöttük egészen lapos korong alakú is, fogantyúval. Előfordult az ószentiváni 3.,

22., 30., 33., a pitvarosi 37., a szőregi 26., 46., 221., a deszki 53., 60. és 74. sírokban. Ezek közül a szőregi 221. és az ószentiváni 22. sír fedője díszített. (Magassága 3·5–6·5 cm.)

21. A 20 a–2-höz hasonló fületlen edény, de sem bütyök nincs az oldalán, sem szájrpereme nincs átlukasztva. Előfordult az ószentiváni 14., 17., 18., 22., a szőregi 5., 11., 29., 40., 42., 58., 62., 66., 110., 117., 137., 149., 212. és a deszki 30. sírban. Az ószentiváni 17., 22., a szőregi 42., 110. és a deszki 30. sír edényei díszítettek. (Magassága 4·5–9 cm.)

22 a. Tál. Profilált fenékkal, kihajló, esetleg kevésbé kihajló szájrperemmel. Az ezután ismerttetendőktől főleg abban különbözik, hogy csak egy füle van. Előfordult a pitvarosi 24., a szőregi 38., 72. és 126. sírokban. (Magassága 8–14·5 cm.)

22 b. Többfülű tál. Profilált fenékkal. Az edény oldalai a fenéktől felfelé fokozatosan szélesednek. Legnagyobb kiugrás, a pitvarosiak kivételével, mindég a fültő tájékán van, de vállat itt sem alkot (1). A pitvarosiaknál az öblösödés a fül alatt van (2). Ennek az edénynek a magassága a 10–12 cm-t mindég meghaladja. Ez tehát a magasabb forma. Előfordult az ószentiváni 2., 10., 23., 24., a pitvarosi 3., 7., 22., 36., a szőregi 27., 53., 62., 91., 120., 122., 135., 136., 196., 203., 226. és a deszki 50. sírokban. (Magassága 9–16 cm.)

22 c. Az előbbihez hasonlóan váll nélkül alakított edény, de magassága a 10 cm-t sohasem haladja meg. Előfordult az ószentiváni 30., a szőregi 7., 21., 23., 26., 46., 52., 80., 81., 115., 168., 171., 212., 218., a deszki 33. és 52. sírokban. (A szőregi 115. sírból való tál annyiban különbözik a többitől, hogy két füle nem a peremből indul, a másik kettő igen. 22 c–1.) (Magassága 7–12·5 cm.)

22 d. Az előbbihez hasonló tál, de a fültőnél élesen elkülönülő váll foglal helyet. Van alacsonyabb (1) és magasabb (2) alak. Az alacsonyabb alak előfordult az óbébai 14., az ószentiváni 22., a pitvarosi 12., 19., 25., a szőregi 87. és 100. sírokban. A magasabb a pitvarosi 15., 17., a szőregi 1., 5., 8., 20., 24., 29., 58., 65., 118., 127., 137., 138., 145., 148., 150., 172. és 208. sírokban. A pitvarosi edények válla sokkal jobban kiugrik, s a szájrperemnél jóval kifjebb áll (3). (Magassága 6·5–17·5 cm.)

22 e. Tálak, kihajló perem nélkül. Vannak köztük olyanok, amelyeknek fülei az eddigiekkel egyezők (1), de egy pitvarosi és egy deszki tál kinyúló füle (2), különbözik ezektől. Előfordultak az ószentiváni 31., a pitvarosi 34., a szőregi 16., 109., 110. és a deszki 34. és 36. sírokban. (Magassága 7–16·5 cm.)

22 f. A kihajló peremű tálak kisebbített alakú hasonmása. Méreteik nagyon különböznek, de mindég lényegesen kisebbek az eddig ismertetteknél. Előfordultak az ószentiváni szimbolikus gyermeksírbán, a 4., 18., 27., a pitvarosi 2., a szőregi 39., 161. és 174. sírokban. (Magassága 4–7·5 cm.)

22 g. A 22 b. és c. alatt ismertetett váll nélküli formákra emlékeztető, de sokkal magasabb és kisebb kerületű alakok. Van köztük kihajló (1) és

nemkihajló (2) peremű. Előfordult a pitvarosi 18., 28., a szőregi 35., 48., 68., 228. és az óbébai 13. sírban. (Magassága 9·5—15 cm.)

22 *h.* Feltűnően erős öblösödésű, kettős csomkakúpból összetett alak. Pereme alig észrevehetően hajlik ki. Előfordult a pitvarosi 10., 37. és 43. sírokban. (Magassága 10·5—12 cm.)

22 *i.* Felfelé álló szájú, erősen nyakasodó tál, az eddigieknél erőteljesebb füllel. Erősen hangsúlyozott vállal. Az alak egészen más, mint az eddigiek. Előfordult a pitvarosi 16. és 25. sírokban. (Magassága 7·5—13 cm.)

22 *j.* Fül nélküli, magasnyakú, kihajló peremű tál. A nyak és törzs érintkezésénél erős váll fut körül. A pitvarosi 49. sírban fordult elő. Váll nélküli példánya, pontokkal díszítve a deszki 37. sírban volt. (Magassága 17—22·5 cm.)

22 *k.* A fennebb ismertettekhez hasonló tál. Az alsó részén olyan vonalak futnak körül, amelyek a korongos edények belsejében láthatók. A váll nagyon élesen válik el. A fül nem a peremből indul s nem is ér le a vállasodásig. A fül felett a perem kissé kicsúcsosodik. A szőregi 113. és a deszki 83. sírban fordult elő. (Magassága 8—14 cm.)

22 *l.* Az eddigiekkel egyező tál, de vállán függőleges vonalakkal álló körbefutó díszítése van. Előfordult az őszentiváni 33., a szőregi 86. és 149. sírokban.

22 *m.* Az eddigiekkel egyező alakú tál, de a perem és a váll közti részt a fülekközti távolság különböző pontjain 2—3 lefelé futó borda díszíti (1). Alakja változó. Hol jobban, hol kevésbé vállasodó, hol alacsonyabb, hol magasabb. Előfordult az őszentiváni 14., 26., 28., a szőregi 2., 9., 10., 11., 13., 19., 36., 66., 74., 102. (e példánynak kis talpa van), 111., 117., 129., 224. és 225. sírokban. Másik alakján (2) a bordák rovátkoltak s a fülek töve a 22 *l.* mintájára van díszítve. Csak a deszki 77. sírban fordult elő. (Magassága 5·5—19 cm.)

22 *n.* Finomabb kivitelű díszített tálak. A magasabb forma (1) kissé emlékeztet a 22 *j.* formájára, de olyan füle van, mint a 22 *k.*-nak. Az alacsonyabb (2) a váll alatti részén is díszített, a hengerestől alig eltérő felső részén pedig borda dísz van. Előfordult a szőregi 190., a deszki 22., 24., 25. és 62. sírokban. (Magassága 6—10 cm.)

22 *o.* Tál, erősen kiemelkedő ansa lunata füllel. A fül kiemelkedése a perem fokozatos emelkedése után, rendszerint ívesen történik. Valamennyinek határozott válla van. A fülek kiemelkedése különböző méretű. Előfordult a szőregi 44., 95., 125., 143., 164., 171., a deszki 10., 11. és 43. sírokban. (Magassága 6·5—13 cm.)

22 *p.* Az előbbiekhöz hasonló, de csöszzerű, lent kihajló peremű talpa van. Csak a szőregi 76. sírban fordult elő, díszített példányban. (Magassága 11 cm.)

22 *q.* A 22 *l.*-hez hasonló tál. Van egyfülű és többfülű példány. A függőleges vonalak helyett ujjbenyomásos díszítés fut körül, amely az egyik

példányon kiemelkedő perembe, a másikon egyenesen az edény falába mélyed. Előfordult a szőregi 17. és 77. sírokban. (Magassága 8—10 cm.)

23 *a. b.* Tál. Szájpereme nem kerek, hanem sokszögletű. A szöglet egyiknél határozottabb, másiknál körívéssé tompul. Füle mindkét végével jóval a perem alatt illeszkedik az oldalhoz, még akkor is, ha az edénynek nem kihajló pereme van. A kihajló perem felsőrésze (a) és az egyenes (b) perem szélei és belső oldala díszített. Előfordult a szőregi 28., 186. és 188. sírokban. (Magassága 6—14·5 cm.)

24 *a. b.* Egyfülű tálak. A fülek vagy közvetlenül a perem széléből (a), vagy a perem alatt pár cm-rel indulnak (b). Peremük egyenes, felfelé álló. Az egész forma tagolatlan és megközelítően félgömbös. Különösen kitűnik ez azoknál a példányoknál, amelyeknek csak kissé lapított feneke van. Az *a.* csoport példányai közt egy kezdetlegesebb és egy fejlettebb, gondosabb kidolgozású jól megkülönböztethető. (24 *a.* 1.) Méretei különbözőek. Előfordult az ószentiváni 16., a szőregi 121., 162. és 214. sírokban. (Magassága 9—11 cm.)

24 *c.* Félgömbös forma, de alsó részén bütykök vannak. A deszki 32. sírban fordult elő. (Magassága 4·5 cm.)

25 *a. b.* A 22 o.-ra emlékeztető tálak, de nem határozott ansa lunata, csak erősen kiemelkedő füllel. Van köztük a 22 o. mintájára vállas (a) példány és van olyan, amelynek fordított csonkakúpos alsórésze van. Ez utóbbiakon körbefutó bemélyedések vannak s a fül az ansa lunata módjára középen kissé ívelt. Előfordult a szőregi 161., a deszki 8. és 29. sírokban. (Magassága 5·5—8 cm.)

25 *c.* Magasfülű, egyszerűen lapított fenekű tál. Formája a merettyűre emlékeztet. Csak a deszki 48. sírban fordult elő. (Magassága 5 cm.)

26 *a.* Fordított csonkakúp alakú tál. Feneke lapított. Füle nincs. Előfordult a szőregi 211. és a pítvarosi 1. sírban. (Magassága 4—8 cm.)

26 *b.* Az előbbihez hasonló egyfülű forma. A fül a peremből indul s nem emelkedik ki annak síkjából. Előfordult a szőregi 176. sírban. (Magassága 4 cm.)

26 *c.* A 26 *a.*-hoz hasonló forma, de több füle van, amelyek a perem alatt helyezkednek el. Az alak szabálytalan. A szőregi 184. és a deszki 68. sírban fordult elő. (Magassága 7·5 cm.)

26 *d.* Többfülű hasonló forma, de a fülek a peremen helyezkednek el. Előfordult a szőregi 193. sírban. (Magassága 6 cm.)

26 *e.* A 26 *a.*-hoz hasonló forma, de erősen kimagasló füllel. Előfordult a szőregi 101. sírban. (Magassága 4 cm.)

27. Kis tál, kihajló peremmel, ebből induló füllel s erősen kiképzett vállal. Előfordult a szőregi 89. és 147. sírokban. (Magassága 3·5 cm.)

28. Kisméretű tál. Kihajló peremmel, három füllel. Félgömbös forma, kissé belapított fenékkal. Csak a szőregi 37. sírban fordult elő. (Magassága 10 cm.)

29. Kisméretű tál. Alakja különböző, de mindegyiknek belsejében

rajz van. Előfordult az ószentiváni 9., a szőregi 57. és 64. sírokban. (Magasságuk 4—6 cm.)

30. Fazékformájú füles edény. Erősen kinyúló talpa van, amely belől üres. Csak a pitvarosi 42. sírban fordult elő. (Magassága 7 cm.)

31. Fazékformájú edény, áttört talppal. Az edény fenekéből négy különálló láb indul, amelyek alól egymással össze vannak kötve s így teljesen az áttört talpcső benyomását keltik. Fülei a perem alól indulnak. Előfordult az óbébai 9. és a pitvarosi 26. sírokban. (Magassága 16—18 cm.)

32. Az előbbihez hasonló talpú edény. Felső része erős öblösödés után nyakban összeszűkül s kissé kihajló pereme van. Csak a szőregi 193. sírban fordult elő. (Magassága 10 cm.)

33. Tömör talpú edény. Felső része az előbbihez hasonlít, de kicsi fülei vannak. A két fül a kihajló perem alatt a kiugró vállon helyezkedik el. Alsórészét az öblösödésen keresztülfutó bordák díszítik. Előfordult a szőregi 176. és 184. sírokban. (Magassága 11—12 cm.)

34. A 31. formájára emlékeztető öblös fazék. Profilált feneke van. Fülek nincsenek rajta, de azon a helyen, ahol az alsó- és felsőrészt elválasztó vállasodás körülfut, kis bütykök helyezkednek el. Szájpereme kihajló. Csak a pitvarosi 30. sírban fordult elő. (Magassága 18 cm.)

35 a. Kis edény. Alsórésze lapos, fordított csonkakúpos. Ehez hengeres középső és ugyancsak lapos csonkakúpos felső rész járul. A nyak ismét fordított csonkakúpos, de lényegesen magasabb, mint az alsó. Szájpereme kihajló. Valamennyi érintkezési vonal szögesen válik el. Előfordult a szőregi 139. sírban s a 20 a. mintájára átlukasztott széllel és fedővel a 151. sírban. Ez utóbbi díszített. (Magassága 6 cm.)

35 b. Az előbbire emlékeztető szegletes forma, de két füle és talpcsöves alsórésze van. Csak a deszki 25. sírban fordult elő, díszített példányban. (Magassága 7 cm.)

36. Kis edény. Profilált fenékkal, erősen öblösödő alsórészszel. Felső része csonkakúpos, rövid nyakú, kissé kihajló peremű. Füle jóval a perem alatt illeszkedik az edény oldalához. Kevésbé öblös formában is előfordult. Előfordult a szőregi 179. és 184. sírokban. (Magassága 10·5—16·5 cm.)

37. A 21. csoport edényeire emlékeztető forma, de a legnagyobb öblösödésén két kicsi fül helyezkedik el. Csak a szőregi 13. sírban fordult elő. (Magassága 8 cm.)

38. Rövid talpcsöví, legnagyobb öblösödésén erősen kiélesedő, kissé kihajló peremű forma. Füle nincs. Alsórésze a 16 c.-re emlékeztet. Csak a szőregi 160. sírban fordult elő. (Magassága 7 cm.)

39. Gyermejáték nagyságú edény. Csak a deszki 37. és 52. sírokban fordult elő. (Magassága 3—4 cm.)

40. A 14 e.-hez hasonló gömbös alsórészű, de rövidnyakú füles edény. Előfordult a szőregi 121. és 215. és a deszki 83. sírokban. (Magassága 7·5—11·5 cm.)

41 a. Nagyméretű edény. Neolithformára emlékeztető gabonás edény típus. Egyenes pereme alatt bütykös fülei vannak. Csak a deszki 1. sírban fordult elő. (Magassága 39 cm.)

41 b. Gömbösformájú nagy edény. Lapított fenékkal, felfelé álló nyakkal. A nyak alatt kiálló bütykök vannak. Tetején a 22 e—2.-vel azonos borító tál. Csak a deszki 18. sírban fordult elő. Magassága 37 cm.)

41 c. Díszes nagy edény. Alsórésze durva. Ezt a durva részt egy kiemelkedő, ujjbennyomásokkal díszített perem választja el a felette lévő, bemélyedő széles vonalakkal díszített felsőrésztől, amely a legnagyobb öblösödésig megy. Az öblösödés feletti rész alsó részén hegyes dudorodások vannak, széles, bemélyedő vonalakkal körítve. Szájpereme erősen kihajló. Csak a szőregi 169. sírban fordult elő. (Magassága 36 cm.)

42 a. Mészbetétes edényke a szőregi 188. sírból.

42 b. Betétes tálacska a szőregi 223. sírból.

42 c. Bronzbetétes edényke a szőregi 211. sírből. A bronzbetét a képen köríveknek látszó díszítési elemeket borítja.

42 d. Mészbetétes egyfülű edény a deszki 66. sírból.

43. Erősen tölcéses szájú, többé-kevésbbé gömbös alsórészű, díszített kétfülű edényke, a szőregi 76. sírból.

44. Alacsony, széles, kihajlóperemű edény, amelynek legöblösebb részéhez pici fülecske támaszkodik. Előfordult az őszentiváni 15. és a szőregi 203. sírokból. (Magassága 6—8 cm.)

45. Feltűnően durva, fordított csonkakúp alakú edény, lapos fogantyúszerű füllel. A deszki 42. sírban fordult elő. (Magassága 7 cm.)

II.

Az edényeken kívül a sírok nagy részében egyéb mellékletek is voltak. És pedig csont, kagyló, kő, bronz és arany tárgyak, amelyek, mint ékszerek, eszközök vagy fegyverek kerültek a sírokba. Ezeknek a száma megközelíti a 300-t. A különböző formák közt több, mint 67-féle tárgyat találtunk, amelyek hitelesen feltárt sírokból valók. Nem lehet azonban itt figyelmen kívül hagyni azokat az apró tárgyakat sem, amelyek a különböző temetők területéről bolygatott földből, elpusztított sírokból kerültek a szórványos leletek közé. E tekintetben különösen figyelmet érdemelnek az óbábai leletek.

A nyakban, karon vagy ágyékon viselt ékszerek közül megemlítenünk:

1. Metszőfogakból készült fűzerek, vagy egyes példányok. Előfordultak a szőregi 53., 64., 68., 72., 114., 141., 217. és 220. sírokból.

2. Szemfogakból készült csengődíszek. Előfordultak az őszentiváni 26., 27., a pitvarosi 34., 42., a szőregi 7., 57., 64., 68., 72., 114., 123., 130., 217. és 220. sírokból.

3. Zápfogakból készült csüngődíszek. Csak az egyik gyökerük van átfúrva. Előfordult a szőregi 53. és 114. sírokból.

4. Nagyobb fogakból készült csüngődísz. Előfordult az ószentiváni 26., 30., a szőregi 29. és 204. sírokban.

5. Farkasfog. Előfordult az ószentiváni 19. és a szőregi 217. sírokban.

6. Sertésagyar, laposra csiszolva, két végén lyukkal. Előfordult az óbébai 2 a. és a szőregi 26. sírokban. Az óbébainak közepe táján, az alsóperemen két lyuk van, amelybe két arany függő volt illesztve.

7. Disznóagyar. Felfüggesztés céljából tövén át van lyukasztva. Előfordult az óbébai 1 a., 11. és a szőregi 53. sírban.

8. Dentálium kagyló. Előfordult az ószentiváni 3., 25., a szőregi 9., 64., 72., 81., 114., 138., 162., 217., 226., 227. és a deszki 37. sírokban. Az ószentiváni 3. sírban lapos és kerek gyöngyökkel vegyesen nagyobb mennyiségben volt a csontváz nyakán. Nagyobb mennyiségben volt a szőregi 162. sírban is.

9. Pectunculus kagyló. Felső részén lyukasztva. Előfordult az óbébai 2 a., 4., 11., a pitvarosi 7. (kétszeresen lyukasztva), a szőregi 57., 114., 162. és 227. sírokban.

10. Cerithium kagyló. Felső részén lyukasztva. Előfordult a pitvarosi 7. és 43. sírokban.

11. Édesvízi kagyló. Lyukasztva. Előfordult a szőregi 162. sírban. Több sírból is ismerjük Ószentivánról, de nem lehetett megállapítani, hogy sír melléklet volt-e, vagy az elföldelésnél véletlenül került-e a sírba.

12. Columbella rustica. Előfordult az óbébai 1 a., 2 a., 11., az ószentiváni 22., a szőregi 1., 21., 46., 72., 110., 141., 162. és 168. sírokban.

13. Kőnyakék. (Amulett.) Hosszú, lapos, erekkel átfutott szürke kőből, egy lyukkal. Előfordult az ószentiváni 17. sírban.

14. Gömbszelvény formájú kő. Íves belsőrésszel. Két szélén egy-egy lyukkal. Előfordult az óbébai 2 a. sírban.

15. Márvány henger, hosszában közepén átfúrva. Csak a deszki 14. sírban fordult elő, ott is a csontváz derekán volt.

16. Kagylóból készült gyöngysor. Hengeresre csiszolt kis kagyló darabokból készült különböző nagyságban. Találták úgy a nyak, mint a kar környékén. Az ószentiváni temető kivételével mindenütt megvolt. Előfordult az óbébai 4., a pitvarosi 7., 9., 31., 43., a szőregi 7., 13., 17., 21., 53., 64., 72., 114., 126., 138., 162., 217., a deszki 14., 17., 42. és 67. sírokban.

17. Szegletes agyaggyöngy. Négy sarka van. Előfordult az ószentiváni 25., 26., 32., a szőregi 7., 17., 42., 53., 64., 114., 162. és 167. sírokban.

18. Lapos agyaggyöngyök. Átmetszetük két, alapjával összefordított csonkakúpot mutat. Az óbébai 2 a., 4., a pitvarosi 9., 24., 27., 31., 37., 40. és 43. sírokban fordult elő.

19. Nagyobb kagyló gyöngy. Hosszú, hengeres forma. A 15. alatt leírt márványhengernek kisebbített alakja. Előfordult a szőregi 140. sírban és az ószentiváni telep egyik munkások által felbontott sírjában.

20. Kagylóból készült korong, közepén átfúrva. Csak a deszki 17. sírban fordult elő.

21. Kagylókarpercec. Nagyméretű tridachnából készült. Csak a szőregi 1. sírból ismerjük, de előfordult az ószentiváni telep fennebb hivatkozott sírjában is, ahol a csontváz mindkét karján négy-négy példány volt.

22. Borostyángyöngy. Kisebb szemekből álló nyakdísz formájában. A szőregi 2., 211. és a deszki 14. sírokban fordult elő.

23. Csont lunula. Kissé ívesen hajló alsórésszel, amelynek domborodó részéből egy felfelé irányított hosszabb szár nyúlik ki. Ennek a szárnak a végén mindég lyuk van. Az ívesedő alsórész nem mindég szimmetrikus. Ép példány alig van köztük. Feltűnő, hogy egy-egy sírban több is van, bár ezt valamennyire megmagyarázza az a körülmény, hogy a 162. sírban a bronz lunulából is több volt egy sírban. Csak három sírban fordult elő. És pedig a szőregi 7., 29. és 72. sírokban.

24. Bemélyedésekkel díszített csontcső. Minden valószínűség szerint azt a célt szolgálta, mint a kagylóból készült henger. A nyak környékén fordult elő némelyik sírban több példányban is. Csak a szőregi temető anyagában fordult elő, az 53., 138., 162. és 217. sírban.

25. Emberi térdkalács, közepén a baltanyéllyukára emlékeztető átfúrással. Előfordult az ószentiváni 24., a szőregi 40. és 53. sírokban. Az utóbbiban három példány is volt, amelyek közül kettő a leírt módon, egy pedig kisebb átmérőjű lyukkal volt átfúrva.

26. Nyakdísz columbella csigából és vékony bronzcsőből kombinálva. Előfordult a pitvarosi 16. és a szőregi 151. sírokban. Bronztekercsből és lemezből készült cső, szegletes gyönggyel kombinálva előfordult az ószentiváni 32. sírban is.

27. Lyukas csontkorong. Egészen lapos, de az átfúrása a térdkalácsra emlékeztet. Előfordult a szőregi 114. és 162. sírokban.

28. Lemezből készült bronzcső. Mint nyakdísz előfordult az ószentiváni imént hivatkozott 32. sírban.

29. Kettős bronzcső. Egy darab lemezből készült, amelynek hosszabbik szélét csőszerűen közvetlen egymás mellé összehajtották. A több tagból álló dísz, nem egymás végébe volt illesztve, hanem hossz tengelyével egymás mellé. Előfordult az óbébai 2 a., 4., 12. és a pitvarosi 5. sírokban.

30. Bronztekercsből készült cső. A tekercs fordulatai erősen egymáshoz simulnak s így tökéletesen zárt csövet alkotnak. Mint fennebb láttuk, más fajta díszítésekkel kombináltan is találták sírokban. Előfordult az ószentiváni 25., 32., a szőregi 42., 141. és 162. sírokban.

31. Szegletes bronzlemez, keskenyedő felső részén átfúrva. Csak a szőregi 162. sírban fordult elő.

31 a. Az előbbihez hasonló, de csontból van. Előfordult a szőregi 7. sírban.

32. Függődísz bronzból. Két összenőtt lóherelevél formájára emlékeztet. Felső része kiszélesedik és szegletesen végződik. Ez a szegletes rész át is van lyukasztva. Csak a szőregi 162. sírban fordult elő.

33. Bronz lunula. Ismert forma, különböző mértékben szétnyíló végekkel. Az ószentiváni 32., a szőregi 2. és 162. sírokban fordult elő,

34. Hosszúkás bronzlemez, amelynek keskeny végei csőszerűen vannak felgöngyölítve. Hosszúsága csaknem háromszorosa a szélességének. Előfordult a szőregi 141., 162. és 221. sírokban.

35. Bronzpityke, két szimmetrikusan elhelyezett lyukkal. Egyik ószentiváni sír tanúsága szerint valami szövetdarabra lehetett felvarrva. Ebben a sírban a homlokot takarta. Feltűnő nagy számban találták a szőregi 162. sírban. Előfordult az ószentiváni 22., a szőregi 7., 21., 44., 109., 114., 141., 162., 189., 221., a deszki 36. és 74. sírokban.

36. Bronz akasztó. Piskótaalakú felsőrésszel, amelynek vége a felerősítés céljából többször át van lyukasztva. Alsórésze négylevelű lóhere levelére emlékeztet, amelynek geometriai közepéből egy felfelé álló horog áll ki. Csak a szőregi 55. sírban fordult elő.

37. Csont akasztó. Különböző alakú. Egyik az előbb ismertetett bronzformára emlékeztet, de felsőrésze téglalap alakú. Végén két lyuk van. Alsórészt öt körív alkotja, amelyek koncentrikus körökkel vannak díszítve. E díszítő elemek központjából emelkedik ki a horog. A másik trapézforma, felsőrészén négy lyukkal. A trapéz alsórészén emelkedik ki a horog. Előfordult a szőregi 97. és 156. sírokban.

38. Bronzkarpercec. Egyszerű bronz drótból. Két vége nem ér össze. Előfordult az óbébai 2 a. és a szőregi 7. sírokban.

39. Bronzkarpercec. Két-négy csavarodással. Előfordult az óbébai 2 a., 4., az ószentiváni 32., a pitvarosi 5., 7., 11., 27., 47., 49., a szőregi 11., 77., 109. és 211. sírokban.

40. Soktekercsű spirális bronzkarpercec. Mindkét karra téve előfordult a szőregi 2. és a városi múzeumban lévő in situ felvett 23. sírokban.

41. Egyes bronzkarpercec, vastagabb bronzból, egymásra szaladó végekkel. Előfordult a szőregi 190. sírban.

42. Bronzgyűrű, két lapos spirálissal. Előfordult a deszki 24. sírban.

43. Pápaszem spirális. Előfordult a pitvarosi 9., a szőregi 7. és 221. sírokban. Volt még a szőregi telep szőrványos anyagában és töredékes állapotban az ószentiváni 12. gyermeksírban.

44. Bronztorques. Síma bronzból készült. Két vége kis karikát alkotva behajlik. Előfordult az óbébai 4., a szőregi 1. és 220. sírokban.

45. Bronztű, vékony sodronyból. Egyik vége hegyes, a másik símán, lyuk nélkül végződik. Előfordult a pitvarosi 5., az óbébai 2 a., a deszki 62., 81. és a szőregi 2. sírokban.

46. Bronztű. Vége be van hajlítva. A teste hajlított. Előfordult az óbébai 5., az ószentiváni 26., a pitvarosi 47., a szőregi 109. és 221. sírokban.

47. Ciprusi tű. Előfordult az ószentiváni 25., a szőregi 1., 42., 77. és 220. sírokban.

48. Nagyméretű bronztű. Felső harmadában meg van hajlítva. Alsó vége a kétoldalas fibulák mintájára van alakítva. A csontváz nyakánál volt. Csak a szőregi temetőben fordult elő és pedig a 95., 188., 211. és 215. sírokban.

49. Az előbbihez hasonló hajlított bronztű, de gombos feje van. Csak a szőregi 55. sírban fordult elő.

50. Az előbbihez hasonló bronztű, de feje el van lapítva. Csak a deszki 24. sírban fordult elő.

51. Csonttű, kiszélesedő, átlukasztott felsőrésszel. Előfordult az óbébai 2 a., 4., 11., az ószentiváni 26., a pitvarosi 19., 28., 30., 41., 42., a szőregi 53., 64., 162., 217., a deszki 37. és 53. sírokbán.

52. Ismeretlen rendeltetésű kerek csont, homorú belső oldallal, lenyúló kerek résszel. Előfordult a szőregi 53. sírban és az ószentiváni telepen.

53. Csontár. Előfordult a szőregi 114. sírban és a telepeken.

54. Bronztör. Nagyjából háromszöges forma, de nyélbeillő vége kissé körívesen hajlik. A körív a nyélbeerősítés céljából több helyen át van lyukasztva. A pitvarosi 5., a szőregi 40., 67. és 137. sírokbán talált török teljesen háromszögesek, a deszki 2. és 34. sír törének töve köríves. Méreteik különbözök.

55. Lapos bronzrudacska. Vékony véső formája van. Csak a szőregi 53. sírban fordult elő.

56. Bronzcsákány. Foka erősen megnyúlva símul a nyélhez. Csak a deszki 2. sírban fordult elő.

57. Bronzfokos. Lapos fokkal, nyélcsővel. Csak a szőregi 190. sírban fordult elő.

58. Folyami kavics. A csontváz kezében volt. Munkálásnak nyoma sincs rajta. Előfordult az ószentiváni 28. és a szőregi 114. sírokbán.

59. Csiszolt kődarab. Előfordult a szőregi 40. és a deszki 14. sírban és a pitvarosi temető szórványos anyagában.

60. Nyéllyukas kőbalta. Erős éllel. Csak a szőregi 40. sírban fordult elő.

61. Nyéllyukas kőbalta. Az ellentettélű rézcsákányokra emlékeztető hátsórésszel. Csak a szőregi 114. sírban fordult elő, de a pitvarosi temető szórványos anyagában agancsból készült példányt is találtak.

62. Négyyszög alakú kődarab. Vége hegyes. A nem hegyes végén erős bevágás van. Csak a deszki 2. sírban fordult elő.

63. Kovafűrész. Csontváz kezében fordult elő az ószentiváni 28. sírban.

64. Kis kovapenge. Előfordult a szőregi 29., 220. és a deszki 17. sírban.

65. Arany lapocskák. Elliptikus idomúak, szélükön körbefutó, két-soros poncolással. Az ellipszis végeinél a poncolás háromszöget alkot. Mindkét végükön két-két lyuk van. Az óbébai temető, munkások által feltárt részén fordultak elő.

66. Arany sodrony karikák. Gyűrű és karperec formájában feldolgozva. Előfordultak az óbébai 4., 5. sírban és a pitvarosi temető szórványos anyagában,

67. Arany függő. Szívalakú, vastagodó szárral. Előfordult az óbébai 2 a. sírban agyarba akasztva, a pitvarosi szórványos anyagban, a 27. és 31. sírban és a szőregi 40. sírban.

III.

A Marosi-kultúra kerámiai anyagának és a többi mellékleteknek tüzetes ismertetése után, a könnyebb áttekinthetőség kedvéért, szükségesnek látszik az egyes sírmezők sírjainak beható ismertetése. Az ismertetést abban a sorrendben adjuk, hogy az ásatások folyamán időrendben előkerültek. Megjegyezni kívánjuk, hogy a sírok száma, mindenkor az ásatási naplók számával egyezik. A sír száma után következő számok az edény típusok számait mutatják. A többi mellékletek utáni számok a típusoknak a táblákon is feltüntetett számait jelzik.

A) Óbéba.

1. Vadkanagyar (7) és columbella rustica (12).
2. Átlyukasztott agyar (6) aranyfüggőkkel (67), columbella rustica (12), lyukasszélű köfélgömb (14), agyaggyöngy (18), kettős bronzcső (29), egyes bronzkarperec (38), többes bronzkarperec (39), bronztű (45), csonttű (51).
3. Melléklete nem maradt.
4. Pectunculus-kagyló (9), kagylógyöngy (16), agyaggyöngy (18), kettős bronzcső (29), többes bronzkarperec (39), bronztorques (44), csonttű (51) és arany karika (66).
5. Tört edény darabok. Hajlított bronztű (46) és aranykarika (66).
6. Edénytöredékek.
7. Melléklete nem maradt.
8. Melléklete nem maradt.
9. 31.
10. Melléklete nem maradt.
11. Vadkanagyar (7), pectunculus-kagyló (9), columbella rustica (12) és csonttű (51).
12. Edénytöredékek. Kettős bronzcső (29).
13. 22 g.
14. 22 d.

Meg kell jegyeznünk, hogy a temető területéről sok szórványos anyag is került elő, amelyek kétségtelenül sírokból származnak. Ezek közt karperecek, torquesek, aranykarikák, aranylaposkák (65) és edények is fordulnak elő. Ilyen edény az összes temetőkben egyedülálló 18 a.

B) Ószentiván.

1. Edénytöredékek.
2. Táltöredék. 13 b., 22 b., dentalium-fűzér (8), apró agyaggyöngyökkel keverten (18).

3. 9 d., 20 a., 20 b., dentalium (8).
4. 18 g., 22 f.
5. Középkori edények.
6. Melléklet nélkül.
7. 10 a., 20 a.
8. 1 a., 5. d.
9. Szimbolikus sír: 18 f., 29.
10. 10 a., 22 b., edénytöredék.
11. 5 c.
12. 10 h., farkasfog (5), spirálistöredék (43).
13. 10 b.
14. 21., 22 m.
15. 9 a., 44.
16. 19 b., 24 b.
17. 10 h., 21., átfűrt kőamulett (13).
18. 6 b., 20 b., 21., 22 f.
19. 10 f., farkasfog (5).
20. 10 h.
21. Melléklet nélkül.
22. 7 b., 20 a., 20 b., 21., 22 d., columbella rustica (12) és bronzpitykék (35).
23. 18 b., 20 a., 22 b.
24. 6 a., 9 e., 22 b., emberi térdkalács (25.)
25. 19 c., dentalium (8), szegletes agyaggyöngy (17), bronztekercsből készült cső (30), ciprusi tű (47).
26. 18 c., 22 m., lyukasztott szemfog (2), nagyobb lyukasztott fog (4), szegletes agyaggyöngy (17), hajlított bronztű (46) és csonttű (51).
27. 9 e., 22 f., lyukasztott szemfogak (2).
28. 10 d., 22 m., kavics (58) és pattintott kőfűrész (63).
29. 7 b., 10 a., egyes bronzkarperec (38).
30. 20 a., 20 b., 22 c., nagyobb lyukasztott fogak (4).
31. 13 a., 18 m., 22 e.
32. 7 b., szegletes agyaggyöngyök (17), bronztekercsből készült cső és bronzcső egy darabban (28), bronzlunula (33) és többes bronzkarperrec (39).
33. 10 g., 20 a., 20 b., 22 l.

C) *Pitvaros.*

1. 26 a.
2. 22 f.
3. 22 b.
4. 13 d.
5. 13 d. (három példány), kettős bronzcső (29) mint fűzér, többes bronzkarperec (39) és bronztör (54 d).
6. Népvándorláskori

7. 22 b., pectunculus-kagyló (9), cerithium-kagyló (10), kagylógyöngy (16), többes bronzkarperec (39).
8. Bolygatott.
9. Kagylóból készült gyöngy (16), lapos agyaggyöngy (18) és pápaszemes spirális (43).
10. 22 h.
11. Többes bronzkarperec (39).
12. 13 c., 22 d.
13. Bolygatott.
14. Népvándorláskori.
15. 22 d.
16. 22 i., bronztekercsből készült cső, columbella rusticaval (26).
17. 22 d.
18. 13 c., 22 g.
19. 22 d., csonttű (51).
20. Bolygatott.
21. Gyermekek.
22. 22 b.
23. Bolygatott.
24. 22 a., lapos agyaggyöngy (18).
25. 22 d., 22 i.
26. 13 c. (három példányban), 31.
27. Lapos agyaggyöngy (18), többes bronzkarperec (39) és aranyfüggő (67).
28. 22 g., csonttű (51).
29. Bolygatott.
30. 13 d., 34., csonttű (51).
31. 13 d., kagylógyöngy (16), lapos agyaggyöngy (18) és aranyfüggő (67).
32. Népvándorláskori.
33. 13 a.
34. 22 e., szemfogakból készült csüngő (2).
35. Gyermekek.
36. 13 c., 18 h., 22 b.
37. 20 b., 22 h., lapos agyaggyöngy (18).
38. 13 d.
39. Melléklet nélkül.
40. Lapos agyaggyöngy (18).
41. Csonttű (51).
42. Edénytöredék 30., lyukasztott szemfogak (2), csonttű (51).
43. 13 c., 22 h., cerithium kagyló (10), kagylógyöngy (16) és lapos agyaggyöngy (18).
44. Melléklet nélkül.
45. Melléklet nélkül.
46. Népvándorláskori.

- 47. Hajlított bronztű (46.)
- 48. Népvándorlaskori.
- 49. 22 j., többes bronzkarperec (39).

D) Szőreg.

- 1. 10 i., 13 c., 22 d., columbella rustica (12), tridachna karperec (21), bronztorques (44), ciprusi tű (47).
- 2. 18 k., 22 m., borostyángvöngy (22), bronzlunula (33), spirális karperec (40) és bronztű (45).
- 3. 6 b. és három tört edény.
- 4. Melléklet nélkül.
- 5. 10 e., 21., 22 d.
- 6. 6 b., 10 d.
- 7. 10 h., 22 c., szemfogakból készült fűzér (2), kagylógyöngy fűzér (16), szegletes agyaggyöngy (17), öt csontlunula (23), négyszegletes átfűrt csont (31 a), bronzpitykék (35), bronzkarperec (38), pápaszem spirális (43).
- 8. 10 d., 18 b., 22 d.
- 9. 10 c., 18 f., 22 m., dentálum fűzér (8).
- 10. 9 a., 13 b., 22 m.
- 11. 10 h., 21., 22 m., kétszer csavart bronzkarperec (39).
- 12. 14 a.
- 13. 10 c., 22 m., 37., kagylógyöngyök (16).
- 14. 11 d., 13 b.
- 15. Melléklet nélkül.
- 16. 6 b., 9 a., 22 e.
- 17. 18 g., 22 q., kagylógyöngy (16) és szegletes gyöngyök (17).
- 18. Melléklet nélkül.
- 19. 18 b., 22 m.
- 20. 10 g., 20 a., 22 d.
- 21. 10 d., 22 c., columbella rustica (12), kagylógyöngyök (16) és bronzpitykék (35).
- 22. Gyermekek.
- 23. 6 a., 10 g., 22 c., — sokszorosán csavart bronzkarperec (40).
- 24. 9 g., 22 d.
- 25. Feldúlt.
- 26. 10 e., 20 a., 20 b., 22 c., kétszerlyukasztott agyar (6).
- 27. 9 e., 22 b., egyes bronzkarperec (38).
- 28. 17 g., 23 a.
- 29. 9 b., 21., 22 d., lyukasztott nagy fogak (4), csontlunulák (23) és kova penge (64).
- 30. 17 g. (három példányban).
- 31. Melléklet nélkül.
- 32. 18 d.
- 33. Melléklet nélkül.

34. Gyermekek.
35. 6 b., 10 b., 22 g.
36. 9 b., 18 e., 22 m.
37. 28.
38. 10 c., 20 a., 22 a.
39. 18 k., 22 f.
40. 21., emberi térdkalács (25), bronztör (54 c), símitókő (59), nyéllyukas kőbalta (60) és aranyfüggő (67).
41. 14 d., 17 g.
42. 7 b., 21., szegletes agyaggyöngyök (17), bronztekerescsből készült cső (30) és ciprusi tű (47).
43. Üres.
44. 10 h., 22 o., bronzpitykék (35).
45. Melléklet nélkül.
46. 10 i., 20 a., 20 b., 22 c., *columbella rustica* (12).
47. Gyermekek.
48. 9 b., 9 d., 22 g.
49. Bolygatott.
50. 9 c.
51. 10 d.
52. 19 c., 22 c.
53. 10 c., 18 c., 22 b., lyukasztott metszőfog (1), lyukasztott zápfogak (3), három vadkanagyar (7), kagylógyöngyök (16), szegletes agyaggyöngyök (17), rovátkolt csontcső (24), három átfúrt emberi térdkalács (25), csonttű (51), ismeretlen rendeltetésű félgömbszerű csonttárgy (52), bronzrudacska (55).
54. Melléklet nélkül.
55. Bronzakasztó (36) és hajlított gombosvégű bronztű (49).
56. 10 f.
57. 7 a., 10 e., 29., lyukasztott szemfogak (2) és *pectunculus*-kagyló (9).
58. 10 h., 21., 22 d.
59. Bolygatott.
60. Bolygatott.
61. Melléklet nélkül.
62. 10 g., 21., 22 b.
63. Melléklet nélkül.
64. 10 h., 20 a., 29., lyukasztott szemfogakból készült fűzér (1), lyukasztott metszőfogakból készült fűzér (2), *dentalium* fűzér (8), kagylógyöngyök (16), szegletes agyaggyöngyök (17) és csonttű (51).
65. Edénytöredék. 10 d., 22 d.
66. 10 h., 21., 22 m.
67. 19 b., bronztör (54 a.).
68. 6 b., 9 b., 22 g., lyukasztott metsző- és szemfogak (1—2).
69. Tört edények.
70. Edénytöredékek.

71. Melléklet nélkül.
72. 17 e., 22 a., lyukasztott metsző- és szemfogak (1—2), dentalium (8), columbella rustica (12), kagylógyöngyök (16) és csontlunula (23).
73. 18 e.
74. 9 g., 20 a., 22 m.
75. 17 g. (két példányban).
76. 22 p., 43.
77. 7 b., 19 b., 22 q., egyes bronzkarperec (38) és ciprusi tű (47).
78. 6 a., 10 a.
79. 14 b.
80. 9 h., 22 c.
81. 22 c., dentalium (8).
82. 17 d.
83. 17 b.
84. 20 a.
85. Edénytöredék; 17 g., 19 e.
86. 10 d., 22 l.
87. 9 a., 22 d.
88. 19 b.
89. 16 a., 27.
90. Feldúlt gyermeksír.
91. 6 b., 9 f., 22 b.
92. Melléklet nélkül.
93. 19 b.
94. Melléklet nélkül.
95. 15 a., 22 o., hajlított nagytű (48).
96. 17 b.
97. Csontakasztó (37).
98. 9 c.
99. 10 h.
100. 10 a., 22 d.
101. 17 b., 17 e., 26 e.
102. 10 d., 20 a., 22 m.
103. 6 b., 9 e.
104. Tört edények.
105. 10 b.
106. 10 a.
107. 17 c. (két példányban).
108. 9 a.
109. 19 a., 20 a., 22 e., bronzpityke (35), többes bronzkarperec (39), hajlított bronz tű (46).
110. 19 b., 21., 22 e., columbella rustica (12).
111. 11 c., 22 m.
112. 14 b.
113. 22 k.

114. 10 a., 19 d., metsző-, szem- és zápfogak (1—3), dentalium (8), pectunculus-kagyló (9), kagylógyöngyök (16), agyaggyöngyök (17), lapos csontkarika (27), bronzpitykék (35), csontár (53), folyami kavics (58), nyéllyukas széleshátú balta (61).
115. 15 a., 22 c—1.
116. 15 a.
117. 9 e., 21., 22 m.
118. 19 c., 22 d.
119. Gyermekek.
120. 9 b., 22 b.
121. 14 e., 24 b., 40.
122. 11 a., 18 f., 22 b.
123. 14 e., 17 h., lyukasztott szemfog (2).
124. 17 c., 17 g.
125. 17 a., 17 d., 22 o.
126. 9 e., 20 a., 22 a., kagylógyöngy (16).
127. 7 b., 10 i., 22 d.
128. Melléklet nélkül.
129. 10 h., 22 m.
130. 17 e., 17 g., lyukasztott szemfog (2).
131. Melléklet nélkül.
132. 17 i.
133. 14 d., 17 h.
134. 10 a.
135. 6 b., 9 e., 20 a., 22 b.
136. 19 b., 22 b.
137. 10 d., 21., 22 d., bronztör (54 b.).
138. 7 a., 10 b., 10 a., 20 a., 22 d., dentalium (8), kagylógyöngyök (16) és faragott csontcső (24).
139. 35 a.
140. 10 d., 11 a., hosszúkás kagylógyöngy (19).
141. Tört edény. 19 b., metszőfogakból készült függő (1), columbella rustica (12), bronztekercsből készült cső (30), hajlítotszélű bronzlemez (34) és bronzpitykék (35).
142. Melléklet nélkül.
143. 14 c., 17 g., 22 o.
144. 17 g.
145. 10 h., 22 d.
146. 10 h.
147. 14 d., 17 c., 27.
148. 10 d., 19 a., 22 d.
149. 19 a., 21., 22 l.
150. 19 a., 22 d.
151. 35 a., bronztekercsből készült cső, columbella rusticával kombinálva (26).

152. Melléklet nélkül.
153. Edénybe temetett gyermekcsontváz.
154. 13 b., 20 a. és edénytöredék.
155. 17 g.
156. 17 e., csontakasztó (37).
157. 7 b.
158. Melléklet nélkül.
159. Melléklet nélkül.
160. Tört edény; 16 c., 17 h., 38.
161. 19 b., 22 f., 25 b.
162. 7 c., 24 a—1., dentalium (8), pectunculus-kagyló (9), unio-kagyló (11), columbella rustica (12), kagylógyöngyök (16), szegletes agyaggyöngyök (17), faragott csontcső (24), lapos csontkarika (27), bronztekercsből készült cső (30), felfüggeszthető szegletes bronzlemez (31), bronzcsüngő (32), hét darab bronzlunula (33), felhajtottszélű bronzlemez (34), bronzpitykék (35) és csonttű (51).
163. Feldúlt.
164. 14 c., 17 g., 22 o.
165. 15 a., 17 h.
166. 19 b.
167. 7 b., szegletes agyaggyöngy (17).
168. Edénytöredék. 19 c., 22 c., columbella rustica (12).
169. 41 c., amelyben egy gyermekcsontváz volt eltemetve.
170. 17 c.
171. 19 a., 22 c.
172. 19 d., 22 d.
173. 17 k.
174. 19 b., 22 f.
175. 7 b.
176. Tört edény, amely valószínűleg a 12. csoporthoz tartozott. 18 j., 26 b., 33. *Ebben a sírban égetett temetkezés volt.*
177. 14 b., 17 a., 22 o.
178. 7 b., 10 h.
179. 12 b., 18 h., 18 i., 36. *Ebben a sírban égetett temetkezés volt.*
180. 7 b. (két példányban).
181. 14 a., 17 g.
182. Tört edény. 10 a.
183. 15 b.
184. 12 a., 18 h., 18 j., 26 c., 33., 36. *Ebben a sírban égetett temetkezés volt.*
185. Melléklet nélkül.
186. 14 a., 23 b.
187. Melléklet nélkül.
188. 23 b., 42 a., hajlított nagyméretű bronztű (48).
189. Bronzpitykék (35).
190. 14 b., 22 n., nyélnyúlványos fokos (57), vastag bronzkarperec (41).

191. Bolygatott.
192. Bolygatott.
193. 11 b., 26 d., 32.
194. 10 h.
195. Gyermeksír tört edénnyel.
196. 22 b.
197. 9 b., 18 e.
198. Tört edény. 18 e.
199. 9 c.
200. 6 b., 9 b.
201. 9 g.
202. Melléklet nélkül.
203. 22 b., 44.
204. Lyukasztott nagy fogak (4).
205. Bolygatott.
206. 10 h.
207. Bolygatott.
208. 10 b., 18 e., 22 d.
209. Bolygatott.
210. Népvándorláskori.
211. Tört edény. 17 l., 26 a., 42 c., borostyángyöngy (22), többes bronzkarperec (39), nagyméretű, hajlított bronztű (48).
212. 18 c., 21., 22 c.
213. Gyermekek.
214. 17 j., 17 l., 24 a.
215. 15 a., 18 l., 40., nagyméretű hajlított bronztű (48).
216. Bolygatott.
217. 10 b., 13 d., metsző- és szemfogak (1—2), farkasfog (5), dentalium (8), kagylógyöngyök (16), faragott csontcső (24) és csonttű (51).
218. 22 c.
219. Bolygatott.
220. Lyukasztott metsző- és szemfogak (1—2), bronztorques (44), ciprusi tű (47) és kovapenge (64).
221. 10 h., 20 a., 20 b., hajlítottszélű bronzlemez (34), bronzpitykék (35), bronzspirális (43), hajlított bronztű (46).
222. Üres.
223. 7 c., 17 h., 42 b.
224. 10 h., 22 m.
225. 10 d., 13 c., 22 m.
226. 19 a., 22 b., dentalium (8).
227. 10 a., dentalium (8), pectunculus-kagyló (9).
228. 18 e., 19 b., 22 g.
229. 10 i.

E) *Deszk.*

1. 41 a.; gyermek csontváz volt benne.
2. Bronztör (54 e.), bronz balta (56), hegyezett szegletes kő (62).
3. 17 f., 17 g.
4. 5 a., 5 b.
5. 10 a., bronztű (45).
6. 5 a., 5 c.
7. 16 a.
8. 8 a., 14 d., 25 b.
9. 7 b.
10. 14 d., 17 f., 17 g., 22 o.
11. 17 g., 22 o.
12. Tört edény. 4 a. (két példány), 4 b., 5 b.
13. Melléklet nélkül.
14. 4 c., márványgyöngy (15), kagylógyöngy (16), simítókö (59), borostyángyöngy (22).
15. Melléklet nélkül.
16. Melléklet nélkül.
17. 3., kagylógyöngyök (16), kagylóból készült korong (20), kovapenge (64).
18. 41 b.
19. 16 b.
20. 14 c.
21. 8 a.
22. 15 a., 22 n.
23. 7 b.
24. 17 e., 17 h., 22 n., spirális bronzgyűrű (42), laposfejű bronztű (50).
25. 19 c., 22 n., 35 b.
26. 2 a., 4 a., 4 b., 4 c., 5 b., 5 d.
27. Melléklet nélkül.
28. Tört edény.
29. 17 f., 25 a., edénytöredékek.
30. Edénytöredékek. 17 c., 21.
31. Melléklet nélkül.
32. 15 a., 24 c.
33. 4 g., 6 b., 22 c.
34. Edénytöredék. 6 c., 22 e., bronztör (54).
35. 1 b., 2 b., 2 e., 5 b., 5 f. (két példányban).
36. 10 k., 22 e., bronzpitykék (35).
37. 10 h., 22 j., 39., dentalium (8), csonttű (51).
38. Bolygatott.
39. Bolygatott.
40. 9 e.

41. 6 a., 9 c.
42. 2 c., 5 b., 5 f. (két példányban), 5 g., 5 h.
43. 15 a., 17 g., 22 o.
44. 8 a.
45. Bolygatott.
46. Bolygatott.
47. Bolygatott.
48. 14 g., 25 c.
49. 14 h., 17 m.
50. 10 b., 22 b.
51. 6 a., 10 a.
52. 10 j., 22 c., 37.
53. 20 a., 20 b., csontár (53).
54. Gyermekek.
55. Bolygatott.
56. Bolygatott.
57. Fiatalabbkorú.
58. Nyújtott csontváz.
59. Polygatott.
60. 10 a., 20 a., 20 b.
61. 17 e.
62. 14 f., 17 g., 22 n., bronztü (45).
63. 7 a.
64. Melléklet nélkül.
65. 14 j.
66. 42 d.
67. 2 f., 4 f., kagylógyöngyök (16).
68. 4 d., 5 b. (két példány), 5 e., 26 c.
69. 2 d., 4 f., 4 g.
70. Népvándorláskori.
71. 15 a., 17 l.
72. 8 a.
73. Bolygatott.
74. 10 b., 20 a., 20 b., bronzpitykék (35).
75. 17 g.
76. Bolygatott.
77. 9 b., 22 m—2.
78. 19 f.
79. 4 d., 4 g., 5 f.
80. 7 a.
81. 8 b., 14 i., bronztü (45).
82. 4 b., 4 d., 5 b., 5 c. (két példány), 7 a.
83. 14 j., 22 k., 40.

IV.

Ennyiben óhajtottuk a marosi-kultúra sírokból előkerült emlékeit ismertetni. Ezzel azonban még nem értük el célunkat. Nem lesz érdektelen megvizsgálni, hogy a tipusonként ismertetett edények, milyen más típusú edényekkel együtt fordultak elő a különböző sírokból. Természetesen azt is figyelemmel fogjuk kísérni, hogy az előfordulás hányszor történt, mert esetlegességekből, vagy elszigetelt jelenségekből helyes következtetéseket nem tudunk levonni. Az anyag ismeretében a feldolgozás és főleg az osztályozás folyamán alakult ugyan ki valamelyes kép a relativ kronológiát illetően, de, minthogy kezdettől fogva a helyes munkamenetet csak úgy tudtuk elképzelni, hogy ne a magunk gondolata, hanem a rendelkezésre álló anyag vezessen bennünket, még a legeltérőbbnek látszó előfordulást sem ejtjük el felsorolásunkban.

1 a. csak az 5 d.-vel.

1 b. a 2 b., 2 e., 5 b., 5 f.-fel.

2 a. a 4 a., 4 c., 5 b., 5 d.-vel.

2 b. az 1 b., 2 e., 5 b., 5 f.-fel.

2 c. az 5 b., 5 f., 5 g., 5 h., 45.-tel.

2 d. a 4 f., 4 g., 5 b.-vel.

2 e. az 1 b., 2 b., 5 b., 5 f.-fel.

2 f. a 4 f.-fel.

3. egy sírban egyedül.

4 a. a 2 a., 4 c., 5 b.-vel és egy sírban egyedül.

4 b. a 4 e., 4 f., 5 b., 5 c.-vel.

4 c. a 2 a., 4 a., 5 b., 5 d.-vel.

4 d. a 4 g., 5 b., 5 e., 5 f., 26 c.-vel.

4 e. a 4 b., 5 b., 5 c.-vel.

4 f. a 2 d., 2 f., 4 b., 4 g., 5 b., 5 c.-vel.

4 g. a 2 d., 4 d., 4 f., 5 b., 5 f.-fel.

5 a. az 5 b., 5 c.-vel.

5 b. az 1 b., 2 a., 2 b., 2 c., 2 d., 2 e., 4 a., 4 b., 4 c., 4 d., 4 e., 4 f., 4 g., 5 a., 5 c., 5 d., 5 e., 5 f. (háromszor), 5 g., 5 h., 26 c., 45.-tel.

5 c. a 4 b., 4 e., 4 f., 5 a., 5 b.-vel.

5 d. az 1 a., 2 a., 4 c., 5 b.-vel.

5 e. a 4 d., 5 b., 26 c.-vel.

5 f. az 1 b., 2 b., 2 c., 2 e., 4 d., 4 g., 5 b. (háromszor), 5 g., 5 h., 45.-tel.

5 g. a 2 c., 5 b., 5 f., 5 h., 45.-tel.

5 h. a 2 c., 5 b., 5 f., 5 g., 45.-tel.

Már most érdekes lesz megjegyezni, hogy ezek a típusok, amelyeket a leírás során a bronzkort közvetlenül megelőző időkből származóknak jeleztem, sohasem keveredtek össze a többi típusokkal s az ószentiváni temetőben a két legkeletibb sírban, Deszken pedig a többi síroknál mélyebben fordultak elő. Az ószentiváni telepen, ahol egyébként csak egy kultúrréteg volt, az egyik hulladékgyűjtőben az e tipushoz tartozó töredék-

keket vastag hamuréteg választotta el a mélyebben fekvő durva, neolith-kori edénytöredékektől, ami az időrendet ezen a helyen kétségtelenné tette.

- 6 a. a 9 c., 9 e., 10 a. (kétszer), 22 b.-vel.
- 6 b. a 9 a., 9 b. (kétszer), 9 e. (kétszer), 9 f., 10 b., 10 d., 18 c., 20 a. (kétszer), 20 b., 21., 22 b. (kétszer), 22 c., 22 e., 22 f., 22 g. (kétszer), 29.-cel.
- 6 c. a 22 e.-vel.
- 7 a. a 10 a., 10 b., 10 e., 20 a., 22 d., 29.-cel és két sírban egyedül.
- 7 b. hat sírban egyedül, azonkívül egy sírban két példányban, továbbá a 10 a., 10 h., 10 i., 19 b., 20 b., 21. (kétszer), 22 d. (kétszer), 22 q., 24 a. (24 a—1.).
- 7 c. a 17 h., 24 a., 42 b.-vel.
- 8 a. a 14 d., 25 b.-vel és ezenkívül három sírban egyedül.
- 8 b. a 14 i.-vel.
- 9 a. a 6 b., 13 b., 22 d., 22 e., 22 m., 44.-gyel és egyedül.
- 9 b. a 6 b. (kétszer), 9 d., 18 e. (kétszer), 21., 22 b. (kétszer), 22 d., 22 g. (kétszer), 22 m.-mel (kétszer).
- 9 c. három sírban egyedül és a 6 a.-val.
- 9 d. a 9 b., 20 a., 20 b., 22 g.-vel.
- 9 e. a 6 a., 6 b. (kétszer), 20 a. (kétszer), 21., 22 a., 22 b. (háromszor), 22 f., 22 m.-mel és egy sírban egyedül.
- 9 f. a 6 b., 22 b.-vel.
- 9 g. a 20 a., 22 d., 22 m.-mel.
- 9 h. a 22 c.-vel.
- 10 a. négy sírban egyedül, azonkívül a 6 a. (kétszer), 7 a., 7 b., 10 b., 19 d., 20 a. (kétszer), 20 b., 22 b. (háromszor), 22 d.-vel (kétszer).
- 10 b. két sírban egyedül, ezenkívül a 6 b., 7 a., 10 a., 13 b., 18 e., 20 a. (kétszer), 22 b., 22 d. (kétszer), 22 g.-vel.
- 10 c. a 18 c., 18 f., 20 a., 22 a., 22 b., 22 m. (kétszer), 37.-tel.
- 10 d. egy sírban egyedül, továbbá a 6 b., 11 a., 18 b., 19 a., 20 a., 21., 22 c., 22 d. (négyyszer), 22 l., 22 m.-mel (háromszor).
- 10 e. a 7 a., 20 a., 20 b., 21., 22 c., 22 d., 29.-cel.
- 10 f. két sírban egyedül.
- 10 g. a 20 a., 20 b., 21., 22 b., 22 d., 22 l.
- 10 h. hat sírban egyedül, továbbá a 7 b., 20 a., 20 b., 21. (négyyszer), 22 c., 22 d. (kétszer), 22 j., 22 m. (négyyszer), 22 o., 29., 39.-cel.
- 10 i. a 7 b., 13 c., 20 a., 20 b., 22 c., 22 d. (kétszer) és egy sírban egyedül.
- 10 j. a 22 c., 39.-cel.
- 10 k. a 22 c.-vel.
- 11 a. a 10 d., 18 f., 22 b.-vel.
- 11 b. a 26 d., 32.-vel.
- 11 c. a 22 m.-mel.
- 11 d. a 13 b., 13 c., 22 m.-mel.
- 12 a. a 18 h., 18 j., 26 c., 33., 36.-tal.

- 12 b. a 18 h., 18 i., 36.-tal.
13 a. egy sírban egyedül, ezenkívül 18 m., 22 e.-vel.
13 b. a 9 a., 10 b., 11 d., 20 a., 22 b., 22 m.-mel.
13 c. a 10 d., 10 i., 18 h., 22 b., 22 d. (kétszer), 22 g., 22 h., 22 m., 31.-gyel.
13 d. négy sírban egyedül, ezek közül kettőben három példányban; ezenkívül a 34.-gyel.
14 a. egy sírban egyedül, ezenkívül a 23 b.-vel.
14 b. két sírban egyedül és a 17 a., 22 n.-nel.
14 c. egy sírban egyedül, továbbá a 17 g. (kétszer), 22 o.-val (kétszer).
14 d. a 8 a., 17 c., 17 f., 17 g. (kétszer), 17 h., 22 o., 25 b., 27.-tel.
14 e. a 17 h., 24 b., 40.-nel.
14 f. a 17 g., 22 o.-val.
14 g. a 25 c.-vel.
14 h. a 17 m.-mel.
14 i. a 8 b.-vel.
14 j. egy sírban egyedül, ezenkívül a 22 k., 40.-nel.
15 a. egy sírban egyedül, továbbá a 17 g., 17 h., 17 l., 18 l., 22 c. (22 c.—1.), 22 n., 22 o. (kétszer), 24 c., 40.-nel.
15 b. egy sírban egyedül.
16 a. egy sírban egyedül, továbbá a 27.-tel.
16 b. egy sírban egyedül.
16 c. a 17 h., 38.-cal.
17 a. a 17 d., 14 b., 22 o.-val.
17 b. három sírban egyedül, ezenkívül a 17 e., 26 e.-vel.
17 c. két sírban egyedül, az egyikben két példányban, továbbá a 14 d., 17 g., 27.-tel.
17 d. egy sírban egyedül, továbbá a 17 a., 22 o.-val.
17 e. két sírban egyedül, azonkívül a 17 b., 17 g., 17 h., 22 a., 22 n., 26 c.-vel.
17 f. a 14 d., 17 g. (kétszer), 22 o., 25 a.-val.
17 g. hat sírban egyedül, de ezek közül egyben három, egyben pedig két példányban; azonkívül a 14 c. (kétszer), 14 d. (kétszer), 14 f., 15 a., 17 c., 17 e., 17 f. (kétszer), 19 e., 22 n., 22 o. (négyyszer), 23 a.-val.
17 h. a 7 c., 14 d., 14 e., 15 a., 16 c., 17 e., 22 n., 38., 42 b.-vel.
17 i. egy sírban egyedül.
17 j. a 17 l., 24 a., 40.-nel.
17 k. egy sírban egyedül.
17 l. a 15 a., 17 j., 24 a., 40., 42 c.-vel.
17 m. a 14 h.-val.
18 a. egy sírban egyedül.
18 b. a 10 d., 20 a., 22 b., 22 d., 22 m.-mel.
18 c. a 6 b., 10 c., 20 a., 21. (kétszer), 22 b., 22 c., 22 f., 22 m., 29.-cel.
18 d. egy sírban egyedül.
18 e. két sírban egyedül, továbbá a 9 b. (kétszer), 10 b., 19 b., 22 d., 22 g., 22 m.-mel.
18 f. a 10 c., 11 a., 22 b., 22 m.-mel,

- 18 g. a 22 f., 22 q.-val.
 18 h. a 12 a., 12 b., 13 c., 18 i., 18 j., 22 b., 26 c., 33., 36. (kétszer)
 18 i. a 12 b., 18 h., 36.-tal.
 18 j. a 12 a., 18 h., 26 b., 26 c., 33. (kétszer), 36.-tal.
 18 k. a 22 f., 22 m.-mel.
 18 l. a 15 a., 40.-nel.
 18 m. a 13 a., 22 e.-vel.
 19 a. a 10 d., 19 b., 20 a., 21., 22 b. (kétszer), 22 c., 22 d. (kétszer), 22 e., 22 l.-lel.
 19 b. négy sírban egyedül, továbbá a 7 b., 18 e., 19 a., 21., 22 b., 22 e., 22 f. (kétszer), 22 g., 22 q., 24 b., 25 b.-vel.
 19 c. egy sírban egyedül, azonkívül a 22 c. (kétszer), 22 d., 22 n., 35 b.-vel.
 19 d. a 10 a., 22 d.-vel.
 19 e. a 17 g.-vel.
 19 f. egy sírban egyedül.
 20 a. a 6 b. (kétszer), 7 a., 9 d., 9 e. (kétszer), 9 g., 10 a. (kétszer), 10 b. (kétszer), 10 c., 10 d., 10 e., 10 g., 10 h., 10 i., 13 b., 18 b., 18 c., 19 a., 20 b. (hatszor), 21., 22 a. (kétszer), 22 b. (kétszer), 22 c., 22 d. (kétszer), 22 e., 22 f., 22 l., 22 m. (kétszer), 29.-cel és két sírban egyedül.
 20 b. egy sírban egyedül, ezenkívül a 6 b., 7 b., 9 d., 10 a., 10 e., 10 g., 10 h., 10 i., 20 a. (hatszor), 21., 22 c. (háromszor), 22 d., 22 f., 22 h.-val.
 21. egy sírban egyedül, továbbá a 6 b., 7 b. (kétszer), 9 b., 9 e., 10 d., 10 e., 10 g., 10 h. (négyszer), 18 c. (kétszer), 19 a., 19 b., 20 a., 20 b., 22 b., 22 c., 22 d. (háromszor), 22 e. (kétszer), 22 f., 22 l., 22 m. (négyszer), 29.-cel.
 22 a. egy sírban egyedül, azonkívül a 9 e., 10 c., 17 e., 20 a.-val (kétszer).
 22 b. egy sírban egyedül, továbbá a 6 a., 6 b. (kétszer), 9 b. (kétszer), 9 e. (háromszor), 9 f., 10 a. (háromszor), 10 b., 10 c., 10 g., 11 a., 13 b., 13 c., 18 b., 18 c., 18 f., 18 h., 19 a. (kétszer), 19 b., 20 a. (kétszer), 21., 44.-gyel.
 22 c. egy sírban egyedül, azonkívül a 6 b., 9 h., 10 d., 10 e., 10 h., 10 i., 10 j., 10 k., 15 a. (22 c.—1.), 18 c., 19 a., 19 c. (kétszer), 20 a., 20 b. (háromszor), 21., 39.-cel.
 22 d. három sírban egyedül, továbbá a 7 a., 7 b. (kétszer), 9 a., 9 b., 9 g., 10 a. (kétszer), 10 b. (kétszer), 10 d. (négyszer), 10 e., 10 g., 10 h. (kétszer), 10 i. (kétszer), 13 c. (kétszer), 18 b., 18 e., 19 a. (kétszer), 19 c., 19 d., 20 a. (kétszer), 20 b., 21. (háromszor), 22 i.-vel.
 22 e. egy sírban egyedül, ezenkívül a 6 b., 6 c., 9 a., 13 a., 18 m., 19 a., 19 b., 20 a., 21. (kétszer).
 22 f. egy sírban egyedül és a 6 b., 9 e., 18 c., 18 g., 18 k., 19 b. (kétszer), 20 a., 20 b., 21., 25 b., 29.-cel.
 22 g. két sírban egyedül, továbbá a 6 b. (kétszer), 9 b. (kétszer), 9 d., 10 b., 13 c., 18 e., 19 b.-vel.
 22 h. egy sírban egyedül, ezenkívül a 13 c., 20 b.-vel.
 22 i. egy sírban egyedül és a 22 d.-vel.

- 22 j. egy sírban egyedül, továbbá 10 h., 39.-cel.
22 k. egy sírban egyedül, majd a 14 j., 40.-nel.
22 l. a 10 d., 10 g., 19 a., 20 a., 21.-gyel.
22 m. 9 a., 9 b. (kétszer), 9 e., 9 g., 10 c. (kétszer), 10 d. (háromszor), 10 h. (négyszer), 11 c., 13 b., 18 b., 18 c., 18 e., 18 f., 18 k., 20 a. (kétszer), 21. (négyszer), 37.-tel.
22 n. a 14 b., 14 f., 15 a., 17 e., 17 g., 17 h., 19 c., 35 b.-vel.
22 o. a 10 h., 14 c. (kétszer), 14 d., 15 a. (kétszer), 17 a., 17 f., 17 d., 17 g. (négyszer).
22 p. a 43.-mal.
22 q. a 7 b., 18 g., 19 b.
23 a. a 17 g.-vel.
23 b. a 14 a.-val.
24 a. a 7 b. (a 24 a—1.), 7 c., 17 j., 17 l., 40.-nel.
24 b. a 14 e., 19 b.-vel.
24 c. a 15 a.-val.
25 a. a 17 f.-fel.
25 b. a 8 a., 14 d., 19 b., 22 f.-fel.
25 c. a 14 g.-vel.
26 a. egy sírban egyedül, továbbá a 17 l., 42 c.-vel.
26 b. a 18 j., 33.-mal.
26 c. a 4 d., 5 b., 5 e., 12 a., 18 h., 18 j., 33., 36.-tal.
26 d. a 11 b., 32.-vel.
26 e. a 17 b., 17 e.-vel.
27. a 14 d., 16 a., 17 c.-vel.
28. egy sírban egyedül.
29. a 6 b., 7 a., 10 e., 10 h., 18 c., 20 a., 21., 22 f.-fel.
30. egy sírban egyedül.
31. a 13 c. három példányával egy sírban.
32. a 11 b., 26 d.-vel.
33. a 12 a., 18 h., 18 j., 26 b., 26 c., 36.-tal.
34. a 13 d.-vel.
35 a. két sírban egyedül.
35 b. a 19 c., 22 n.-nel.
36. a 12 b., 12 a., 18 h. (kétszer), 18 i., 18 j., 26 c., 33.-mal.
37. a 10 c., 22 m.-mel.
38. a 16 c., 17 h.-val.
39. a 10 h., 10 j., 22 c., 22 j.-vel.
40. a 14 e., 15 a., 17 j., 17 l., 22 k., 24 a.-val.
41 a. egy sírban egyedül.
41 b. egy sírban egyedül.
41 c. egy sírban egyedül.
42 a. egy sírban egyedül.
42 b. a 7 c., 17 h.-val.
42 c. a 17 l., 26 a.-val.

42 d. egy sírban egyedül.

43. a 22 p.-vel.

44. a 9 a., 22 b.-vel.

45. a 2 c., 5 b., 5 f., 5 g., 5 h.-val.

V.

Meg kell vizsgálnunk még azt is, hogy a jellegzetes eszközök és ékszerek, melyik edénytípusokkal fordulnak elő leginkább. Ebben a tekintetben csak a csontlunula (23), a lemezből készült bronzcső (28), a kettős bronzcső (29), a bronztekercsből készült cső (30), a bronzfüggődísz (32), bronzlunula (33), a hajlított szélű bronz lemez (34), a bronzpityke (35), a bronzakasztó (36), a csontakasztó (37), a bronz karperecek (38—41), a spirálissal díszített gyűrű (42), a pápaszem spirális (43), a bronz torques (44), a hajlított bronztű (46), a ciprusi tű (47), a nagyméretű bronztű (48), a gombos végű bronztű (49), a laposfejű bronztű (50), a csonttű (51), a bronztör (54), a bronzcsákány (56), a bronzfokos (57), a nyéllyukas kőbalta (60), az ívelt fokú balta (61) és az arany függők (67) jöhetnek tekintetbe.

A csontlunula (23) a szőregi 7. sírban a 10 h. és 22 c., a 29. sírban a 9 b., 21. és 22 d., a 72. sírban a 17 e. és 22 a.-val.

A lemezből készült bronzcső (28) az ószentiváni 32. sírban a 7 b.-vel.

A kettős bronzcső (29) a pitvarosi 5. sírban a 13 d.-vel, az óbébai sírokból edény nélkül.

A bronz tekercsből készült cső (30) a szőregi 42. sírban a 7 b., 21., a 141. sírban a 19 b., a 162. sírban a 7 c. és 24 a.—1., az ószentiváni 25. sírban a 19 c.-vel.

A bronz függődísz (32) a szőregi 162. sírban a 7 c.-vel és 24 a.—1.-gyel.

A bronzlunula (33) az ószentiváni 32. sírban a 7 b., a szőregi 2. sírban a 18 k. és 22 m., a 162. sírban a 7 c. és 24 a.—1.-gyel.

A hajlított szélű bronzlemez (34) a szőregi 141. sírban a 19 b., a 162. sírban a 7 c. és 24 a.—1.; a 221. sírban a 10 h., 20 a. és 20 b.-vel.

A bronzpityke (35) az ószentiváni 22. sírban a 7 b., 20 a., 20 b., 21. és 22 d., a szőregi 7. sírban a 10 h., 22 c., a 21. sírban a 10 d. és 22 c., a 44. sírban a 10 h. és 22 o., a 109. sírban a 19 a., 20 a. és 22 e., a 114. sírban a 10 a. és 19 d., a 141. sírban a 19 b., a 162. sírban a 7 c. és 24 a.—1., a 189. sírban egyedül, a 221. sírban a 10 h., 20 a. és 20 b.-vel, a deszki 36. sírban a 10 k. és 22 e., a 74. sírban a 10 b. és 20 a., 20 b.-vel.

A bronzakasztó (36) és a gombosfejű hajlított bronztű (49) a szőregi 55. sírban edény nélkül.

A csontakasztó (37) a szőregi 97. sírban edény nélkül, a 156. sírban a 17 e.-vel.

Az egyes bronzkarperec (38) az ószentiváni 29. sírban a 7 b. és 10 a., a szőregi 27. sírban a 9 e. és 22 b., a 77. sírban a 7 b., 19 b. és 22 q.-val.

A többes bronzkarperec (39) az ószentiváni 32. sírban a 7 b., a szőregi 11. sírban a 10 h., 21. és 22 m., a 109. sírban a 19 a., 20 a. és 22 e., a 211. sírban a 17 l., 26 a. és 42 c. (de itt úgy az edények, mint a nagyméretű bronztű későbbi periodusra mutat, így ezeket nem is tekinthetjük az első periodus emlékeinek), a pitvarosi 5. sírban a 13 d., a 7. sírban a 22 b., a 11., 27. és 47. sírban edény nélkül, a 49. sírban a 22 j.-vel, az óbébai temetőben edények nélkül.

A spirális bronz karperec (40) a szőregi 2. sírban a 18 k. és 22 m., az in situ felvett 23. sírban a 6 a., 10 g., 22 c.-vel.

A vastagabb bronzkarperec (41) a szőregi 190. sírban a 14 b. és 22 n.-nel.

A spirálissal díszített gyűrű (42) a deszki 24. sírban a 17 e., 17 h. és 22 n.-nel.

A pápaszemes spirális (43) a pitvarosi 9. sírban edény nélkül, a szőregi 7. sírban a 10 h. és 22 c., a 221. sírban a 10 h., 20 a. és 20 b.-vel.

A bronz torques (44) az óbébai 4. sírban edény nélkül, a szőregi 1. sírban a 10 i., 13 c. és 22 d., a 220. sírban edény nélkül.

A hajlított bronztű (46) az ószentiváni 26. sírban a 18 c. és 22 m., a pitvarosi 47. sírban edény nélkül, a szőregi 109. sírban a 19 a., 20 a. és 22 e., a 221. sírban a 10 h., 20 a. és 20 b.-vel.

A ciprusi tű (47) az ószentiváni 25. sírban a 19 c., a szőregi 1. sírban a 10 i., 13 c. és 22 d., a 42. sírban a 7 b. és 21., a 77. sírban a 7 b., 19 b. és 22 q.-val, a 220. sírban edény nélkül.

A nagyméretű hajlított tű (48) a szőregi 95. sírban a 15. és 22 o., a 188. sírban a 23 b., 42 a., a 211. sírban a 17 l., 26 a. és 42 c., a 215. sírban 15 a., 18 l., 40.-nel.

A laposfejű bronztű (50) a deszki 24. sírban a 17 e., 17 h. és 22 n.-nel.

A csonttű (51) az óbébai 2 a., 4. és 11. sírokban edények nélkül, az ószentiváni 26. sírban a 18 c. és 22 m., a pitvarosi 19. sírban a 22 d., a 28. sírban a 22 g., a 30. sírban a 13 d. és 34., a 41. sírban edény nélkül, a 42. sírban a 30., a szőregi 53. sírban a 10 c., 18 c. és 22 b., a 64. sírban a 10 h., 20 a. és 29., a 162. sírban a 7 c. és 24 a —1., a 217. sírban a 10 b. és 13 d.-vel, a deszki 37. sírban a 10 h., 22 j. és 39.-cel.

A bronztör (54) a pitvarosi 5. sírban a 13 d., a szőregi 40. sírban a 21., a 67. sírban a 19 b., a 137. sírban a 10 d., 21. és 22 d., a deszki 2. sírban edény nélkül, a 34. sírban a 6 c. és 22 e.-vel.

A bronzcsákány (56) a deszki 2. sírban edény nélkül.

A bronzfokos (57) a szőregi 190. sírban a 14 b. és 22 n.-nel.

A nyéllyukas balta (60) a szőregi 40. sírban a 21.-gyel.

Az ívelt hátú balta (61) a szőregi 114. sírban a 10 a. és 19 d.-vel.

Az aranyfüggők (67) a pitvarosi 27. sírban edény nélkül, a 31. sírban a 13 d., a szőregi 40. sírban a 21.-gyel.

VI.

Az itt felsorolt sírmellékleteket a Reinecke-féle kronologia kereteibe osztva azt találjuk, hogy a bronz függődísz (32), a bronz lunula (33), a bronz pityke (35), a bronz karperecek (38—40), a bronz torques (44) és a bronztör az I. periodusba tartoznak. Ezekkel együtt fordulnak elő a temetőkben a csont lunula (23), a lemezből készült bronzcső (28), a kettős bronzcső (29), a tekercsből készült bronzcső (30), a hajlított szélű bronzlemez (34), a hajlított bronztű (46), a ciprusi tű (47) és a csonttű (51). A pápaszemes spirálist a többi melléklet szintén ide utalja.

A II. periodust a vastagabb bronzkarperec (41), a spirálissal díszített gyűrű (42), és a bronzfokos képviselik (57), az egyik bronztörrel együtt (54). Ide kell beosztani az együttes előfordulás miatt a bronzsáskányt (56), a laposfejű bronztűt (50) és a nagyméretű bronztűt is (48).

Az I. periodus fennebb felsorolt tárgyai a különböző sírokban a következő edénytípusokkal fordultak elő: 6 a., 6 c., 7 b., 9 b., 9 e., 10 a., 10 b., 10 c., 10 d., 10 g., 10 h., 10 i., 10 k., 13 b., 13 c., 13 d., 17 e. (de a 22 a.-val), 18 c., 18 k., 19 a., 19 b., 19 c., 19 d., 20 a., 20 b., 21., 22 a., 22 b., 22 c., 22 d., 22 e., 22 g., 22 j., 22 m., 22 o. (de a 10 h.-val), 22 q., 24 a—l., 29., 34., 39.-cel. Ezek viszont egyéb mellékletek nélkül több sírban a 6 b., 7 a., 9 a., 9 c., 9 d., 9 f., 9 g., 9 h., 10 e., 10 j., 11 a., 11 b., 11 c., 11 d., 13 a., 18 b., 18 e., 18 f., 18 g., 18 h., 18 m., 22 f., 22 h., 22 i., 22 l., 26 d., 28., 31., 32., 37., 44.-gyel együtt voltak, így ezeket az első periodusba kellene utalni. Látszólag nehézséget okoz itt az a körülmény, hogy a második csoportban előfordult edények közül is néhányval a 17 e., 18 h., 22 n., 22 o., 24 b., 25 b. és 35 b. típus is előfordul, sőt egy esetben az I. periodusba tartozó bronzpitykék csupán csak ilyen edényekkel és pedig a 7 c., 26 a. és 42 c.-vel vannak együtt. Ennek a magyarázatát lejjebb fogjuk röviden megadni, de már most meg kell jegyeznünk, hogy a felsorolt edények már forma szerint is különböznek az előbbiektől.

A II. periodus ismertetett tárgyai a 14 b., 15 a., 17 e., 17 h., 17 l., 22 n., 22 o., 26 a., 42 a., 42 c. típusokkal, ezek viszont a 7 c., 14 a., 14 c., 14 d., 14 e., 14 f., 16 c., 17 a., 17 b., 17 d., 17 f., 17 g., 17 j., 18 l., 19 c., 24 a., 24 c., 26 e., 27., 35 b., 38., 40., 42 b., illetőleg a 8 a., 14 h., 14 j., 16 a., 17 c., 17 l., 17 m., 22 k., 23 a., 23 b., 24 b., 25 a., 25 b. és 27.-tel fordultak elő egy sírban.

Kétségtelen, hogy itt is vannak zavaró körülmények és pedig abban, hogy a 10 h., 19 c., 22 a., 22 c. típusok a második periodus edénytípusaival együtt is előfordulnak. Összekeveredés van tehát mindkét periodus edényei közül a 10 h., 17 e., 18 h., 19 c., 22 a., 22 c., 22 n., 22 o., 24 b., 25 b. és 35 b. típusoknál. Ez csak azzal magyarázható, hogy a kétségtelenül korábbi edények tovább éltek, épen úgy, mint néhány egyéb melléklet s a későbbi időben együtt kerültek a sírba. Erre a jelenségre minden praehistorikus korban rá lehet mutatni s így semmi más erőltetett magyarázatra szükség nincs.

Figyelmet érdemel még az a néhány edény, amelyek az eddig periodusok szerint elkülönített anyaggal együttesen nem fordultak elő, de alakjuknál fogva ezek közé osztandók. Ezek az edények vagy egyedül, vagy csak egymással keveredve fordultak elő a sírokban. Ezek a 10 f., 18 a., 18 d., 30., 41 a., 41 b., továbbá a 8 b., 14 g., 14 i., 15 b., 16 b., 17 i., 17 k., 19 f., 22 p., 25 c., 35 a., 41 c., 42 d. és 43. típusok. A már beosztott edényekhez való hasonlóságuk miatt, előbbieket az I., utóbbiakat a II. periodusba sorolhatjuk.

De vannak még olyan edényeink, amelyek egyik periodus anyagával csak két esetben, egy másikéval egy esetben érintkeznek s egyébként egészen különváltan fordultak elő. Ezek a 12 a., 12 b., 18 h., 18 i., 18 j., 26 b., 26 c., 33. és 36. A két zavaró előfordulás a 18 h.-nak a 22 b. és 13 a.-val való együttléte. Itt is a már fennebb megállapított tényre hivatkozunk, azzal a kiegészítéssel, hogy ezek az utóbbi típusok még akkor is élnek, amikor a temetkezési rítus megváltozott s a zsugorítást az égetés váltotta fel. Ezek az edények ugyanis égetett temetkezésből valók. Jobban zavar a 26 c.-nek a 4 d., 5 b. és 5 c.-vel való előfordulása. Ez azonban, minthogy a 26 c.-nek határozott karaktere nincs, könnyen érthető. De ha még ezt is figyelembe vesszük, a 18 h., 26 b. és 26 c.-t nem tekinhetjük kizárólag e legkésőbbi csoport tagjának.

VII.

Már a típusok felsorolásánál rámutattam arra, hogy az 1 a., 1 b., 2 a., 2 b., 2 c., 2 d., 2 e., 2 f., 3., 4 a., 4 b., 4 c., 4 d., 4 e., 4 f., 4 g., 5 a., 5 b., 5 c., 5 d., 5 e., 5 f., 5 g., 5 h. típusú edények csak egymással keverednek. Egyetlen kivétel van csupán, ahol a 45.-tel együtt fordultak elő. Viszont ez, más edényekkel egyetlen egyszer sem keveredett. Ezeket az edényeket az ismertetésnél kifejtett okoknál fogva, a bronzkort közvetlenül megelőző időbe kell tennünk. Arra az időre, amelyben még sok kőkori reminiscencia él. Figyelmet érdemel, hogy ezek a típusok csak az ószentiváni és a deszki temetőben fordultak elő. Az ószentiváni telepen előfordult töredékek stratigrafikailag is igazolják a neolithikumhoz való csatlakozást. Deszken pedig külön rézkori temető volt, ahol semmi keveredésnek nyoma sem volt. Hiányzik tehát ennél a két temetőnél a rézkor, ami könnyen megérthető, mert a többi temetőkből sincs meg. De ezekben a kőkori reminiscenciák is hiányoznak.

A fentebb kifejtett okoknál fogva a Reinecke-féle I. periodusba tartoznak: a 6 a., 6 b., 6 c., 7 a., 7 b., 9 a., 9 b., 9 c., 9 d., 9 e., 9 f., 9 g., 9 h., 10 a., 10 b., 10 c., 10 d., 10 e., 10 f., 10 g., 10 h., 10 i., 10 j., 10 k., 11 a., 11 b., 11 c., 11 d., 13 a., 13 b., 13 c., 13 d., 18 a., 18 b., 18 c., 18 d., 18 e., 18 f., 18 g., 18 h., 18 k., 18 m., 19 a., 19 b., 19 c., 19 d., 20 a., 20 b., 21., 22 a., 22 b., 22 c., 22 d., 22 e., 22 f., 22 g., 22 h., 22 i., 22 j., 22 l., 22 m., 22 q., 24 a—1., 26 b., 26 c., 26 d., 28., 29., 30., 31., 32., 34., 37., 39., 41 a., 41 b., és 44. típusok.

A Reinecke-féle II. periodusba tartoznak: a 7 c., 8 a., 8 b., 14 a., 14 b.,

14 c., 14 d., 14 e., 14 f., 14 g., 14 h., 14 i., 14 j., 15 a., 15 b., 16 a., 16 b., 16 c., 17 a., 17 b., 17 c., 17 d., 17 e., 17 f., 17 g., 17 h., 17 i., 17 j., 17 k., 17 l., 17 m., 18 l., 19 e., 19 f., 22 n., 22 o., 22 p., 23 a., 23 b., 24 a., 24 b., 24 c., 25 a., 25 b., 25 c., 26 a., 26 e., 27., 35 a., 35 b., 38., 40., 41 c., 42 a., 42 b., 42 c., 42 d. és 43.

E periódus későbbi idejében égetett temetkezésekkel lépnek fel a 12 a., 12 b., 18 i., 18 j., 33. és 36. típusok.

Ezek alapján megállapítható, hogy az óbébai temető az I., a rábéli telep az I., az őszentiváni temető a bronzkort megelőző időre és az I., a telep ezeken túl még a II., a pitvarosi temető az I., a szőregi temető az I. és II., a telep ugyanerre az időre, sőt részben későbbre is, a deszki temető a bronzkort megelőző időre, az I. és II., a perjámosi telep az I. és a II. kezdetére, a Szemplaki az I. és II. periódusra tehető.

VIII.

E kor anyagával foglalkozó irodalom:

Reizner János: A rábéli leletekről. Arch. Ért. 1891. 46—47. ll.

Reizner János: Rábéli ásatások, térrajzzal, képes táblával és hat ábrával. Arch. Ért. 1891. 206—210. ll.

Reizner János: Szeged vidéki leletekről. Arch. Ért. 1891. 356—357. ll.

Reizner János: Szeged városi múzeum gyarapodása. (Törökkanizsai leletek.) Arch. Ért. 1892. 90—91. ll.

Milleker Bódog: Törökkanizsai leletekről. Arch. Ért. 1893. 444. l.

Milleker Bódog: Délmagyarország régiség leletei. 1897. I. kt. Ebben: Törökkanizsa, 48—51. ll.; Perjámos, 89. l. (itt idézve a Tört. és Rég. Társ. Ért. V. 83., 150. és Arch. Ért. IX. 83. l.); Klárafalva, 70. l. (itt idézve a Tört. és Rég. Társ. Ért. IV. 192.); Óbéba, 15—17. ll.; Szentiván, 48. l. (idézve a Tört. és Rég. Társ. Ért. III. 161.); Majdán, 76. l. (idézve a Tört. és Rég. Társ. Ért. V. 195. l.).

Dömötör László: A pécskai őstelepről származó öntőmintákról. Arch. Ért. 1902. 271—274. ll.

Haller Imre: A pécskai sáncokról. Arch. Ért. 1904. 235—236. ll.

Reizner János: Lebői, öthalmi és óbébai ásatások. Arch. Ért. 1904. 76—88. ll.

Kühn Lajos: Bronzkori telepekről Nagyszentmiklóson. Arch. Ért. 356—359. ll.

Tömörkény István: Ásatás a rábéli Anka-szigeten. Arch. Ért. 1908. 287. l.

Roska Márton: Ásatás a perjámosi Sánchalmon. Földr. Közl. 1911. 16—43. ll.

Roska Márton: Ásatás a Pécska-szemlakai határban lévő Nagysáncon. Dolgozatok. 1912. 1—58. ll., a francia kivonat 59—73. ll.

Roska Márton: Ásatás a perjámosi Sánchalmon. Múz. és Kvt. Ért. 1913. 81—122. ll.

Tömörkény István: Adatok az Alföld régészeti térképéhez. Múz. és Kvt. Ért. 1913. 240—248. ll. Ebben a gyálai rétről, Majdánról, Ószent-

ivánról, Rábéről, Törökkanizsáról, Újszentivánról származó leletek közt több van e korból való.

Roska Márton: Ásatás a perjámosi Sánchalmon. M. és Kvt. Ért. 1914. 73—104. ll.

Banner János: Az őszentiváni ásatások. Dolgozatok. 1928. 148—237. ll. A német kivonat 238—243. ll.

Banner János: Eine Variation der Hackenkreutzgefässe. W. P. Z. 1928. 20—26. ll.

Banner János: Az őszentiváni bronzkori telep és temető. Dolgozatok. 1929. 52—78. ll. A német kivonat 79—81. ll.

Gordon Childe: The Danube in Prehistory. Oxford. 1929. 203—295. ll., vonatkozó részei.

Dr. Banner János.

BEIGABEN DER BRONZEZEITLICHEN HOCKERGRÄBER AUS DER MAROS-GEEND.

(Hieher gehören die Tafeln I—XI.)

In meiner Arbeit über Hockergräber Ungarns (Arbeiten — Dolgozatok III. S. 59—122.) welche bis 1927 aufgedeckt wurden, hatte ich festgestellt, dass uns kaum von einigen Orten bronzzeitliche Hockergräber bekannt sind, welche aber zu jeder wissenschaftlichen Folgerung fast ungeeignet sind. Für bronzzeitlich bezeichnete ich die Gräber von Kumánd, Esztergom, Kecskemét-Ladánybene, Óbéba, Sopronkeresztur, Izsák, Ószentiván, ferner wahrscheinlicherweise die Gräber von Egyek, Szeged-Percsora und Sarkad.

Darunter können aber wegen mangelhafter Aufzeichnungen die Funde von Kumánd, Esztergom und Sarkad nicht in Betracht kommen; ferner hatte das einzige Grab von Szeged-Percsora angeblich ein bronzzeitliches Messer als Beilage, kann aber wegen nur mündlicher Mitteilung nicht als glaubwürdig betrachtet werden. Somit dürfte ich mich nur auf den Stoff der bisher bekannten Gräber von Kecskemét-Ladánybene, Óbéba, Szomolány, Sopronkeresztur, Izsák, Egyek und Ószentiván, ferner auf die seither aufgedeckten Gräber von Pitvaros, Szöreg, Deszk und Ószentiván stützen. Nur aber weil die Stoffe dieser Gräber in vieler Hinsicht grosse Abweichungen zeigen, werde ich vorläufig nur die Gräber von der Maros-Gegend in Betracht nehmen.

Diese meine Arbeit ist dadurch erleichtert, dass diese Funde sich im Museum der Stadt Szeged und in der Sammlung des Archaeologischen Instituts der Universität befinden, somit ihr Studium ungehindert geschehen